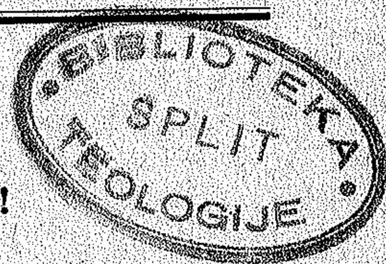
SLUŽBA BOŽJA

LITURGIJSKO-PASTORALNI LIST

GODINA II MAKARSKA 1962. BROJ 6.

NE UMIRATI — NEGO ŽIVJETI!

»Služba Božja« se eto već polako uputila. Uredništvo prima mnogo dopisa koji izrazuju veliko zadovoljstvo. Izgleda da se zanimanje povećava iza svakog novog broja. Hvala Bogu! No sve je ljudsko ograničeno i nesavršeno pa i veliko zanimanje može imati nezgodnih posljedica. Budući da u našem listu ima sve više konkretnih prijedloga, naravno je da na površinu iskrsnu i suprotna mišljenja.

Bilo ih je koji su mislili da ne bi u »Službi Božjoj« trebalo biti prijedloga koji se ne smiju odmah provoditi u djelo jer se mnogi ne znaju snaći i prosuditi koji je prijedlog osnovan na sadašnjim crkvenim zakonima a koji je samo želja za preinaku tih zakona. Unaprijed ćemo nastojati da, koliko je moguće, budu uočljivi prijedlozi ove zadnje vrste, ali nam se čini da treba objaviti trijezno iznesene prijedloge i pustiti slobodu kompetentnim ljudima da raspravljaju o onom o čemu se danas općenito smatra da se može raspravljati, posebno o pitanjima o kojima vani po svijetu slični časopisi slobodno raspravljaju. A raspravljaju doista i o pitanjima koja bi, da se kod nas pokrenu, podigla veliku prašinu.

Netko je napisao da ekumenski sabor neće biti kao crveno svijetlo što zaustavlja saobraćaj na ulici nego kao zeleno svijetlo koje je znak da se slobodno ide naprijed (Der Sonntag 1962, 36, 2). Sveti sabor će sigurno usmjeriti život novim pravcem i apostolatu dati novi polet. Nađimo ljude koji će raditi u granicama što ih sabor postavi. U ovom času svoje povijesti Crkva ne može u dušobrižništvu ispuniti svoju zadaću samo dosadašnjim uobičajenim sredstvima. Duh Gospodnji može potaknuti vjerna srca da novom revnošću i novim sredstvima izgrađuju duhovnu zgradu Božje Crkve. Potrebno je samo da njegove poticaje primamo u duhu potpune pokornosti i poslušnosti prema onima koje je Krist mjesto sebe ostavio.

U govoru što ga je Sv. Otac držao prigodom svog hodočašća na grob sv. Franje usporedio je s proljećem ovo vrijeme u kojem Crkva danas živi. Ne možemo očekivati da će svi proljetni cvijetovi donijeti plod, ali p u s t i m o c v i j e ć e da cvate jer što je više cvijeća bit će više i plodova.

Neka cvate cvijeće, neka mirišu ruže, neka rastu ljiljani, neka pjevaju pjesmu hvale i blagosivlju Gospodina u njegovim djelima! (Isp. Eccli 39, 17—19).

Neka Gospodin okruni godinu dobročinstvima svojim, neka buje pašnjaci po pustinji, neka se doline zaodjenu žitom, neka se vesele i pjevaju pjesmu! (Isp. Ps 64, 12—14).

o. J. RADIĆ

MARIJANSKI I LITURGIJSKI POKRET

Kölnski nadbiskup, predsjednik biskupskih konferencija, k a r d. J. F r i n g s održao je 20-XI-1961 u Genovi (»Teatro Duse«) predavanje »Koncil i misaonost suvremenog svijeta«. Završio ga je ovako (»Orbis catholicus« XVI, 4, 173-4):

»Dosada smo govorili samo o duhovnom stanju čovječanstva izvan Crkve koje sigurno na razne načine prelazi i u Crkvu, ali ipak to nije stanje Crkve. U Crkvi smo naime svjedoci posebne suvremene situacije koja proizlazi ne samo negativno iz napada nevjere već i pozitivno iz sve više rastuće vjere. Crkva još uvijek živi pod nadahnućem Duha Sv. i uprav u minuloj polovici stoljeća doživljava posebnu plodnost koja je u njoj stvorila stanje o kakvom se u doba I vatikanskog sabora moglo jedva i slutiti. A baš to stanje, izraslo iz pozitivne punoće novoga života, sve više traži jedno objašnjenje.

Ako se pod karizmom djelovanja Božjeg Duha smatra ono što, preko redovitog službenog poretka, usred Crkve neproračunano stvara nov život, onda se može reći da naše stoljeće označuju dva karizmatična pokreta. Oni stoje — i to je upadno — jedan prema drugome u nekoj suprotnosti pa se u stvari osjećaju i dalje će se osjećati kao suprotni. Na jednoj je strani marijanski pokret koji je svoje velike karizmatične poticaje primio najviše od Lurda i Fatime, a onda ga je crkvena vlast, posebno pod Pijom XII, prihvatila i učinila svojinom cijele Crkve. Tome nasuprot stoji na drugoj strani liturgijski pokret koji je potekao iz velikih francuskih, belgijskih i njemačkih benediktinskih opatija — Solesmes, Maredsous, Beuron, Maria-Laach — i danas je isto tako, kako je pokazao svjetski euharistijski kongres u Münchenu 1960, postao svojinom cijele Crkve, čija se je učiteljska vlast očito stavila iza tog pokreta enciklikama, liturgijskim reformama i još koječim drugim.

Sa svoje je strane liturgijski pokret proizveo čitav krug daljnih pokreta: U njegovoj je pratnji došlo do novog otkrića Crkve

U govoru što ga je Sv. Otac držao prigodom svog hodočašća na grob sv. Franje usporedio je s proljećem ovo vrijeme u kojem Crkva danas živi. Ne možemo očekivati da će svi proljetni cvijetovi donijeti plod, ali p u s t i m o c v i j e ć e *da cvate jer što je više cvijeća bit će više i plodova.*

Neka cvate cvijeće, neka mirišu ruže, neka rastu ljiljani, neka pjevaju pjesmu hvale i blagosivlju Gospodina u njegovim djelima! (Isp. Eccli 39, 17—19).

Neka Gospodin okruni godinu dobročinstvima svojim, neka buje pašnjaci po pustinji, neka se doline zaodjenu žitom, neka se vesele i pjevaju pjesmu! (Isp. Ps 64, 12—14).

o. J. RADIĆ

MARIJANSKI I LITURGIJSKI POKRET

Kölnski nadbiskup, predsjednik biskupskih konferencija, k a r d. J. F r i n g s održao je 20-XI-1961 u Genovi (»Teatro Duse«) predavanje »Koncil i misaonost suvremenog svijeta«. Završio ga je ovako (»Orbis catholicus« XVI, 4, 173-4):

»Dosada smo govorili samo o duhovnom stanju čovječanstva izvan Crkve koje sigurno na razne načine prelazi i u Crkvu, ali ipak to nije stanje Crkve. U Crkvi smo naime svjedoci posebne suvremene situacije koja proizlazi ne samo negativno iz napada nevjere već i pozitivno iz sve više rastuće vjere. Crkva još uvijek živi pod nadahnućem Duha Sv. i uprav u minuloj polovici stoljeća doživljava posebnu plodnost koja je u njoj stvorila stanje o kakvom se u doba I vatikanskog sabora moglo jedva i slutiti. A baš to stanje, izraslo iz pozitivne punoće novoga života, sve više traži jedno objašnjenje.

Ako se pod karizmom djelovanja Božjeg Duha smatra ono što, preko redovitog službenog poretka, usred Crkve neproračunano stvara nov život, onda se može reći da naše stoljeće označuju dva karizmatična pokreta. Oni stoje — i to je upadno — jedan prema drugome u nekoj suprotnosti pa se u stvari osjećaju i dalje će se osjećati kao suprotni. Na jednoj je strani marijanski pokret koji je svoje velike karizmatične poticaje primio najviše od Lurda i Fatime, a onda ga je crkvena vlast, posebno pod Pijom XII, prihvatila i učinila svojinom cijele Crkve. Tome nasuprot stoji na drugoj strani liturgijski pokret koji je potekao iz velikih francuskih, belgijskih i njemačkih benediktinskih opatija — Solesmes, Maredsous, Beuron, Maria-Laach — i danas je isto tako, kako je pokazao svjetski euharistijski kongres u Münchenu 1960, postao svojinom cijele Crkve, čija se je učiteljska vlast očito stavila iza tog pokreta enciklikama, liturgijskim reformama i još koječim drugim.

Sa svoje je strane liturgijski pokret proizveo čitav krug daljnih pokreta: U njegovoj je pratnji došlo do novog otkrića Crkve

koje se pokazalo u nečuveno bogatoj i uvijek sve većoj literaturi o Crkvi; nadalje se došlo do novog otkrića Svetog pisma i crkvenih otaca; to je opet otvorilo nove mogućnosti za razgovor s odijeljenim kršćanskim zajednicama, što je međutim sa svoje strane našlo duboko ukotvenje u učiteljsku vlast Crkve po Sekretarijatu »ad unitatem christianorum fovendam«.

Ako nekim pojednostavljenjem sve ove poticaje skupimo pod naziv »liturgijski pokret« te ga stavimo nasuprot marijanskoj struji, tad moramo reći da smo svjedoci dvaju velikih pokreta koji su spontano protekla iz srca Crkve i da su oba u učeće Crkve našla odlučnu potvrdu, ali se međutim jedan prema drugome odnose neobično tuđinski. Liturgijska je pobožnost, rečeno ponešto netačnom parolom, objektivno-sakramentalna, a marijanska subjektivno-osobna; liturgijska pobožnost stoji pod zakonom »per Christum ad Patrem«, marijanska kaže: »per Mariam ad Jesum«. I tako bi se mogle nanizati još nekoje razlike sve do često spominjanih geografskih granica, da je marijanski pokret više ukorijenjen u Italiji i u zemljama španjolskog i portugalskog jezika, a liturgijsko-eklesiološki više u Njemačkoj i Francuskoj. Samo se tim potezanjem granica ne smije pretjeravati jer danas u Crkvi posvuda postoji oboje, samo je različito naglašeno. To nam dakako još jedamput može pokazati da raznovrsnost naroda tvori bogatstvo Crkve, pa svaki donosi svoj vlastiti karizma u jedinstvo Kristova tijela. Tako danas jedva možemo slutiti kako će porasti bogatstvo Crkve, ako joj se otvore karizme naroda Azije i Afrike.

Ali ostanimo kod pitanja o odnosu obiju duhovnih struja koje danas vidimo da djeluju u Crkvi. Čini se da više nismo daleko od toga da vidimo njihovo nutarnje jedinstvo i da time spoznamo smjer u kojem će se morati promicati njihov daljnji razvoj. Sve se jasnije ističe da Marija ne stoji izolirano za se, već da je ona pralik i slika »majke Crkve«. Ona je živi znak za to, da kršćanska pobožnost ne stoji osamljena pred Bogom, da se u kršćanstvu ne radi samo »o Kristu i meni«, nego da je uz Krista uvijek i marijansko otajstvo, da je moj ja uvijek uklopljen u čitavu zajednicu svetaca, kojoj je središte Marija, Gospodinova Majka. Ona je znak za to, da Krist nije htio ostati sam, već da je otkupljeno, vjerno čovječanstvo s njim postalo jedno tijelo, jedan jedini Krist, »čitav Krist, Glava i udovi«, kako je neusporedivo lijepo kazao sv. Augustin. Na taj način Marija ukazuje na Crkvu, na zajednicu svetaca, koja se po liturgiji okuplja u molitvi. Neka bi zadaća skorih decenija bila, da po takvim mislima marijanski pokret uključi u liturgijski i da ga uskladi s njegovim velikim teološkim motivima. A marijanski bi pokret liturgijskom čovjeku mogao dati nešto od svoje srdačne topline, od svojeg osobnog shvaćanja i oduševljenja, od svoje duboke spremnosti za pokoru i naknadu. Sam bi pak od druge strane mogao primiti nešto svete trijeznosti i jasnoće, nešto svetosti i stroge ozbiljnosti velikih starih zakona kršćanskog moljenja i mišljenja, koje će držati u granicama razmahanu fantaziju srca koje ljubi i pokazati joj pravo mjesto.

Na koncu se još nešto ne može propustiti: Crkvi je u naše doba dan i najveći znak, znak trpljenja. Ne smije se nikad zaboraviti, da je zadnje po stoljeća samo dalo više mučenika nego sva tri stoljeća rimskih progona kršćanstva. Možemo li se još smatrati zapuštenima od Boga u stoljeću koje je sposobno takvog svjedo-

čanstva? Smijemo li se još tužiti na siromaštvo vjere i na umornost Crkve? Kad je Crkva još uvijek, i više nego ikada, mučenička, to je jamstvo da u njoj još uvijek živi neslomljena snaga Duha Svetoga. Znak trpljenja je znak njezina nepobjediva života. Služiti tom životu to je zadaća budućeg koncila, koji će kao koncil obnove manje imati da formulira nauk nego će radije nanovo i dublje omogućiti svjedočanstvo kršćanskog života u svijetu, da ne bude samo »Krist jučer«, nego »isti Krist jučer i danas i zauvijek« (Hebr 13,8).«

DVOJNI POGLED NA CERKVENO LETO IN NA BOŽIČ

Danes se splošno uči, da se liturgično leto začne z adventom in konča s poslednjo nedeljo po binkoštih. Tudi proprium de tempore v brevirju in v misalu se začne s prvo adventno in konča s poslednjo pobinkoštno nedeljo. Prav tako novi kodeks rubrik, ko našteva čase cerkvenega leta, najprej navaja adventni čas, nato božični čas (tempus natalicium), ki ga razdeli na čas Gospodnovega rojstva (tempus Nativitatis) in čas Gospodnovega razglašenja (tempus Epiphaniae). To podstavlja tudi okrožnica Mediator Dei, ko govori o glavnih časih crkvenega leta in najprej razpravlja o adventu.

Liturgični teksti se pa ne dajo dosledno vskladiti s tem pojmovanjem cerkvenega leta. Adventna liturgična besedila spadajo bolj na konec kakor pa na začetek cerkvenega leta. Intonacijo adventnemu času daje evangelij prve adventne nedelje o vesoljni sodbi, ki je vsebinsko isti kakor evangelij poslednje pobinkoštne nedelje — ta pa je po galikanski liturgiji, ki je štela pred božičem pet nedelj, spadala tudi že k adventu. Adventne himne v brevirju so prepletene z eshatološkimi motivi in premnogo prelepih adventnih antifon se očividno nanaša na paruzijo. Adventna motivika je torej izrazito eshatološka.

Nadalje bi pričakovali med koncem starega in začetkom novega cerkvenegea leta večjo zarezo v liturgiji; toda take zareze ni. Nasprotno pa najdemo zarezo sredi cerkvenega leta, na prvo predpostno nedeljo. Tu najdemo tekste, ki bi pač najlepše spadali na čelo cerkvenega leta. Tu slišimo v mašnih berilih o povabilu na delo, o življenju, ki je borba. Tu začenjamo z branjem Geneze, ki ni le prva knjiga v vrsti svetopisemskih knjig, temveč je v resnici tudi uvod v vse versko dogajanje. Tu utihne do velike noči aleluja, kar pomeni, da

čanstva? Smijemo li se još tužiti na siromaštvo vjere i na umornost Crkve? Kad je Crkva još uvijek, i više nego ikada, mučenička, to je jamstvo da u njoj još uvijek živi neslomljena snaga Duha Svetoga. Znak trpljenja je znak njezina nepobjediva života. Služiti tom životu to je zadaća budućeg koncila, koji će kao koncil obnove manje imati da formulira nauk nego će radije nanovo i dublje omogućiti svjedočanstvo kršćanskog života u svijetu, da ne bude samo »Krist jučer«, nego »isti Krist jučer i danas i zauvijek« (Hebr 13,8).«

DVOJNI POGLED NA CERKVENO LETO IN NA BOŽIČ

Danes se splošno uči, da se liturgično leto začne z adventom in konča s poslednjo nedeljo po binkoštih. Tudi proprium de tempore v brevirju in v misalu se začne s prvo adventno in konča s poslednjo pobinkoštno nedeljo. Prav tako novi kodeks rubrik, ko našteva čase cerkvenega leta, najprej navaja adventni čas, nato božični čas (tempus natalicium), ki ga razdeli na čas Gospodnovega rojstva (tempus Nativitatis) in čas Gospodnovega razglašenja (tempus Epiphaniae). To podstavlja tudi okrožnica Mediator Dei, ko govori o glavnih časih crkvenega leta in najprej razpravlja o adventu.

Liturgični teksti se pa ne dajo dosledno vskladiti s tem pojmovanjem cerkvenega leta. Adventna liturgična besedila spadajo bolj na konec kakor pa na začetek cerkvenega leta. Intonacijo adventnemu času daje evangelij prve adventne nedelje o vesoljni sodbi, ki je vsebinsko isti kakor evangelij poslednje pobinkoštne nedelje — ta pa je po galikanski liturgiji, ki je štela pred božičem pet nedelj, spadala tudi že k adventu. Adventne himne v brevirju so prepletene z eshatološkimi motivi in premnogo prelepih adventnih antifon se očividno nanaša na paruzijo. Adventna motivika je torej izrazito eshatološka.

Nadalje bi pričakovali med koncem starega in začetkom novega cerkvenegea leta večjo zarezo v liturgiji; toda take zareze ni. Nasprotno pa najdemo zarezo sredi cerkvenega leta, na prvo predpostno nedeljo. Tu najdemo tekste, ki bi pač najlepše spadali na čelo cerkvenega leta. Tu slišimo v mašnih berilih o povabilu na delo, o življenju, ki je borba. Tu začenjamo z branjem Geneze, ki ni le prva knjiga v vrsti svetopisemskih knjig, temveč je v resnici tudi uvod v vse versko dogajanje. Tu utihne do velike noči aleluja, kar pomeni, da

je tu velik mejnik. Tu se pričenja novo poglavlje, to je vsebinsko uvod v cerkveno leto.

POJMOVANJE CERKVENEGA LETA NEKDAJ

In res, liturgično leto se je nekoč, v prvem tisočletju, dejansko začenjalo z velikonočnim časom, to je s prvo predpostno nedeljo, končalo se pa s praznikom razglašenja — pozneje pa, ko so cerkveno leto začenjali z vigilijo Gospodovega rojstva, s poslednjo adventno nedeljo. Ta okolnost nam pojasnjuje dvoje. Prvič, da cerkveno leto ni le spomin na Gospoda, ampak tudi nadaljevanje njegovega odrešilnega dela. Namen cerkvenega leta je lepo izražen v berilu prve adventne nedelje: »Nadenite si Gospoda Jezusa Kristusa« (Rimlj 13, 14). Lepo ga je označil tudi sv. Avguštin, ki je zapisal: »Višek bogoslužnosti je, da njega, ki ga častiš, posnemaš« (prim. Mediator Dei 150). Iz dejstva, da se je cerkveno leto nekoč začenjalo s prvo predpostno nedeljo, uvidevamo drugič, da je bil praznik epifanije nekoč to, kar je danes praznik Kristusa Kralja v jesenski dobi cerkvenega leta. Po svoji liturgiji je praznik epifanije ostal vedno isti. Treba je je, da v njegovih tekstih gledamo simbole Kralja, pred katerim se ob vesoljni sodbi zbira »moč narodov«. Zlasti vstopni spev mašnega obrazca za praznik epifanije govori o tem.

V tako gledanem liturgičnem letu stopa pred nas Jezus Kristus s skrivnostjo svojega odrešilnega dela kot učitelj, duhovnik in Kralj. Po liturgiji vabi vernike, da se v predpostnem času vadijo v zatajevanju, v času trpljenja in veliki teden odmrjejo svojim neurejenim željam, za veliko noč z njim vstanejo k novemu življenju, se v velikonočni dobi z njim vesele in v duši novo življenje utrdijo, v binkoštni dobi z njim rastejo v krepostih in ga tako ob njegovem drugem prihodu brez strahu pričakujejo kot sodnika. Z drugo besedo: po liturgičnem letu, vsako leto znova, Kristus svoje vernike vodi po poti duhovnega očiščevanja in razsvetljevanja k združenju z Bogom. Liturgija je visoka šola askeze in vir obilnega duhovnega življenja.

Ob takem gledanju na cerkveno leto imajo božični prazniki svoj posebni pomen. Dominanta vsega adventnega in božičnega časa je pričakovanje drugega Gospodovega prihoda. To je še posebej vidno v prošnji božične vigilije, ki pravi: »Daj, da bomo tvojega edinorojenega Sina, ki ga z veseljem sprejemamo kot odrešenika, brez strahu gledali kot prihaja-

jočega sodnika.« Da tembolj zahrepenimo po Gospodu, ki ima priti, da ustanovi svoje večno kraljestvo in obnovi nebo in zemljo, se v adventu in v božičnem času liturgično spominjamo Gospodovega prvega prihoda, dolečneje rečeno, njegovega prikazanja in bogojavljanja v njegovem skritem življenju. Spominjamo se prikazanja Gospodovega v telesu: pri rojstvu, pri obrezovanju, Simeonu in Ani (v nedeljo po božiču) in učenjakom v templju (sveta družina), pa tudi njegovega bogojavljenja (teofanije) ali prikazanja v božji naravi: modrim po zvezdi, učencem v Kani in vsemu ljudstvu pri krstu ob Jordanu. O teh treh teofanijah govori antifona k Marijini pesmi na praznik razglašenja: »Praznujemo sveti dan, ki je poveličan s tremi čudeži: danes je modre zvezda pripeljala k jaslicam; danes se je na ženitnini voda spremenila v vino; danes se je Kristus dal Janezu v Jordanu krstiti, da bi nas odrešil, aleluja«. Obhajane skrivnosti prvega Gospodovega prihoda naj nas torej pripravi na drug Gospodov prihod.

POJMOVANJE CERKVENEGA LETA V SREDNJEM VEKU

V drugem tisočletju so na cerkveno leto začeli gledati z zgolj zgodovinskih vidikov. Srednjeveški liturgiki so v raznih dobah liturgičnega leta gledali razne zgodovinske dobe: v adventu dobo pred Kristusom, od božića do binkošti dobo Gospodovega življenja na zemlji, v času po binkoštih pa zgodovino svete Cerkve. Zato liturgičnega leta niso več začenjali s prvo predpostno nedeljo, marveč s prvo adventno nedeljo. To je bilo bolj skladno z zgodovinskim gledanjem. Božičnih praznikov niso več gledali eshatološko, postali so jim le spomin na Gospodovo rojstvo in njegovo mladost. Umljivo je, da zato tudi mi gledamo običajno na liturgično leto, vsaj deloma, z isto mentaliteto.

Tako pojmovanje cerkvenega leta se pa na srečo ni lotilo popravkov liturgičnega zaklada samega. Liturgično bogastvo je prišlo do nas tako, kakor je bilo prvotno. Velika zasluga sodobne liturgične obnove, ko jo izvaja cerkveno vodstvo samo je, da je vsebinsko bogastvo liturgije na poseben način zaščitila. Adventnim nedeljam je prisodila prvi, adventnim ferijam pa tretji, od 17 decembra dalje pa drugi liturgični razred. S tem je zabranila, da bi v prihodnje kdo s svetniškimi prazniki to liturgijo spet zabrisal.

Jasno je, da se je zgodovinsko pojmovanje liturgičnega leta močno odmaknilo od starega, saj je božične praznike omejevalo na spomin na Gospoda, zabrisalo pa misel na njegovo odrešilno delo, ki se med nami v liturgiji nadaljuje. Ob takem pojmovanju liturgičnega leta je versko življenje trpelo škodo. Zgubil se je smisel za to, kar liturgija imenuje »mysterium«. Zaradi tega pojmovanja je liturgija nehala biti vir askeze ter duhovnega in zakramentalnega življenja. Zato se nam zdi tem bolj upravičeno, da Pij XII. v okrožnici Mediator Dei uči, kako od zgodovinskega Kristusa ne smemo ločiti njegovega odrešilnega dela in da ob premišljevanju poveličanega Kristusa ne smemo zgubiti izpred oči njegovega zgodovinskega lika, zakaj Kristus je vedno isti, »včeraj, danes, isti tudi na veke« (Hebr 13, 8; prim. Mediator Dei 160—161).

Zaradi takega srednjeveškega pojmovanja cerkvenega leta se je božični praznik s svojim prazniškim spremstvom spremil v samostojen krog cerkvenoga leta, podobno kakor pred njim velika noč. Morda se je prav zaradi tega božični praznik med krščanskim ljudstvom tako ukorenil kakor noben drug praznik. Ker ljudstvo prvotnega pomena božične liturgije ni razumelo, je spomin na Gospodovo rojstvo obdalo s svojimi običaji, kakor so na pr. jaslice, božične ljudske popevke, božično drevesce, koledovanje itd.

SINTEZA OBEH POJMOVANJ

Lepi božični običaji so hvale vredni in jih je treba ohraniti, kjerkoli jih najdemo. Treba je pa tudi budno bedeti in paziti, da ljudski običaji ne prerastejo eshatološkega značaja božičnih praznikov. Cerkev je s svojo liturgično obnovo pokazala, da hoče, da se ta značaj ohrani še dalje. Božični prazniki se torej ne smejo izživeti v ljudskih običajih, marveč morajo ostati sredstvo duhovne obnove in poglobitve. Božični prazniki morajo ostati priprava na srečanje s Kristusom pri sodbi.

Kljub vsej domačnosti in ljubkosti božični prazniki zahtevajo od nas, da jih obhajamo s sveto resnobo, s katero se pripravljamo na drugi Gospodov prihod. Tako obhajanje božičnih praznikov pa ne dopušča, da bi ob jaslicah in božičnih pesmih ostajali kakor otroci le pri čustveni pobožnosti.

FILIP KAVČIČ

21. nedj. po Duhovima — Na oružje!

Što se sveta godina više primiče kraju, Crkva je sve to zabrinutija za svoju djecu. Ona se plaši da im brojni nasrtaji đavla ne dignu s glave krunu svetosti što ju je ona po svetim misterijima danomice uljepšavala kako bi što dostojnije mogli dočekati ponovni Kristov dolazak. Stoga svoje sinove i kćeri poziva s apostolom na oružje u borbu protiv zlih duhova.

Kako se treba ustrajno boriti trebamo naučiti na Jobovu primjeru. Nikakva ga nevolja nije mogla rastaviti od Boga. On je ugasio sve goruće strijele đavla. Prikazna pjesma koja o njemu pjeva zorna je ilustracija poslanice. Svaki od nas pati slično kao Job. Dijete je Božje pastorče na zemlji od koje ne može očekivati sreću. Trpljenje ga neprestano siječa da je putnik, stranac, borac. I upravo taj teret života najljepši je dar što ga možemo Bogu prikazati. Sjedinimo ga s Kristom-Žrtvom pa će sigurno biti ugodan Bogu.

U času sv. Pričesti izvija se iz naše duše s ovozemnog borilišta vapaj za zemljom nade i smirenja kamo nemaju pristupa oni što su nas progonili. I današnje bogoslužje u kojem je na početku odzvanjao poziv na oružje poprima na kraju mirniji ton što proizlazi iz vjere u spasiteljsku Božju ljubav i triumf Kristova milosrđa. U tom će triumfu sudjelovati borci koji su s oltara primali jamstvo pobjede — hranu besmrtnosti.

22. nedj. po Duhovima — Prava Riječ

Na sv. krštenju Krist je u nama započeo dobro djelo novog života. Velik je to pothvat. Ali kad se obazremo na preživjeli dio tog posla opažamo da zbog naše krivnje nije sve u najljepšem redu. Mnogo toga moramo ispraviti i popuniti. Kako? Odgovara nam apostol koji traži da ljubimo bližnjega, da sebe zaboravimo i Krist koji hoće da damo Bogu što je Božje.

U najpotpunijem smislu Božji je Krist, Krist koji se žrtvuje. Ako ga u svakoj Misi budemo prikazivali čistim srcem i dobrom nakanom, tada će njegova sveta Žrtva biti u našim rukama kao »prava Riječ« koja će pred očevim prijestoljem tražiti dovršenje dobrog djela koje je u nama započeto.

Ta Riječ koja nam se na našu prošnju dariva u sv. Gozbi potiče nas i vodi nas radosnim žarom ka »Kristovu danu«, k onom vječnom danu besmrtnog života kad će svi glasovi ovog prolaznog zemaljskog dana zašutjeti pred Očevom Riječju (Logosom) što će zauvijek govoriti i kao »prava Riječ« slatkoćom ispunjati srce svoje Crkve.

23. nedj. po Duhovima — Vjerujmo!

Zemaljsko se progonstvo primiče kraju, a Pavao nas uči kako je naša prava domovina nebo odakle očekujemo Isusa Krista. U zadnjim sedmicama crkvene godine bogoslužje sve viš naglašava eshatološku misao. Uskrsnuće djevojke i ozdravljenje žene vjerne su slike našeg budućeg uskrsnuća ali i ozdravljenja u žrtvi sv. Mise.

Kakvi bili da bili, ako k oltaru pristupamo s čvrstim pouzdanjem i vjerom koja izvire iz naše nutrine, nema sumnje da ćemo ozdraviti. Evanđeosko će se čudo ponoviti. Snagom Kristove Žrtve opraštaju se grijesi, vražji okovi padaju i mi ustajemo slobodni i zdravi na novi život.

»Ako se dotaknem haljine ozdravit ću« mislila je žena. Tako se i dogodilo. Kad bismo njezinom vjerom blagovali Krista, što sve ne bismo postigli! Zar tijelo nije više nego odijelo? Zar Gospodinu nije bliži onaj koji je s njim jedan duh, jedan život, jedno tijelo, nego onaj koji ga se samo izvana dotiče? Čvrsto vjerujmo pa ćemo ispuniti naredbu Kristovu i postići sve što nam je potrebno.

IGNACIJE VUGDELIJA

BUDUĆI VIJEK

O misteriju crkvene godine nema u suvremenoj literaturi knjige koja bi se mogla mjeriti s djelom njemačke benediktinke Emilijane Löhr »Das Herrenjahr«. Naš suradnik I. Vugdelija prevodit će pojedine odlomke iz tog djela iz kojeg ovaj put donosimo razmatranje za posljednju nedjelju po Duhovima.

(Op. Uredništva)

Evo nas na granici. Put se primakao kraju. U svojoj svetoj liturgiji Crkva je željela da upozna Kristov put i da ide po njemu. Prošnja joj je ispunjena. Sve je postalo stvarnost: utjelovljenje, trpljenje, smrt, uskrsnuće, uzašašće, silazak Duha Svetoga, rođenje Crkve, njezin rast, njezina povezanost s Kristom i njezina sveta plodnost. Crkva se zagledala u ono što će uvijek vedro gledati: Kristovu borbu za siromašno,

Ta Riječ koja nam se na našu prošnju dariva u sv. Gozbi potiče nas i vodi nas radosnim žarom ka »Kristovu danu«, k onom vječnom danu besmrtnog života kad će svi glasovi ovog prolaznog zemaljskog dana zašutjeti pred Očevom Riječju (Logosom) što će zauvijek govoriti i kao »prava Riječ« slatkoćom ispunjati srce svoje Crkve.

23. nedj. po Duhovima — Vjerujmo!

Zemaljsko se progonstvo primiče kraju, a Pavao nas uči kako je naša prava domovina nebo odakle očekujemo Isusa Krista. U zadnjim sedmicama crkvene godine bogoslužje sve viš naglašava eshatološku misao. Uskrsnuće djevojke i ozdravljenje žene vjerne su slike našeg budućeg uskrsnuća ali i ozdravljenja u žrtvi sv. Mise.

Kakvi bili da bili, ako k oltaru pristupamo s čvrstim pouzdanjem i vjerom koja izvire iz naše nutrine, nema sumnje da ćemo ozdraviti. Evanđeosko će se čudo ponoviti. Snagom Kristove Žrtve opraštaju se grijesi, vražji okovi padaju i mi ustajemo slobodni i zdravi na novi život.

»Ako se dotaknem haljine ozdravit ću« mislila je žena. Tako se i dogodilo. Kad bismo njezinom vjerom blagovali Krista, što sve ne bismo postigli! Zar tijelo nije više nego odijelo? Zar Gospodinu nije bliži onaj koji je s njim jedan duh, jedan život, jedno tijelo, nego onaj koji ga se samo izvana dotiče? Čvrsto vjerujmo pa ćemo ispuniti naredbu Kristovu i postići sve što nam je potrebno.

IGNACIJE VUGDELIJA

BUDUĆI VIJEK

O misteriju crkvene godine nema u suvremenoj literaturi knjige koja bi se mogla mjeriti s djelom njemačke benediktinke Emilijane Löhr »Das Herrenjahr«. Naš suradnik I. Vugdelija prevodit će pojedine odlomke iz tog djela iz kojeg ovaj put donosimo razmatranje za posljednju nedjelju po Duhovima.

(Op. Uredništva)

Evo nas na granici. Put se primakao kraju. U svojoj svetoj liturgiji Crkva je željela da upozna Kristov put i da ide po njemu. Prošnja joj je ispunjena. Sve je postalo stvarnost: utjelovljenje, trpljenje, smrt, uskrsnuće, uzašašće, silazak Duha Svetoga, rođenje Crkve, njezin rast, njezina povezanost s Kristom i njezina sveta plodnost. Crkva se zagledala u ono što će uvijek vedro gledati: Kristovu borbu za siromašno,

grijehom okovano čovječanstvo; njegovo otkupljenje i uzvišenje; svoje poistovjetovanje s Osloboditeljem. Ona je to vidjela, ona je to doživjela, ona se po tom intimno sjedinila s Gospodinom. Po životvornom gledanju i djelotvornom bogoslužju ona je iznova ispunjena njegovim životom i novim začećem je donijela nove plodove.

Još ostaje samo jedan posljednji čin velikog događaja: preuzimanje Crkve na nebo, konačno uzdignuće k Ocu Krista koji živi u Crkvi. Danas u završnom uzvišenom činu svetkovanja liturgijske godine doživljuje ona na otajstven način i ovo posljednje. U stvarnosti svetih misterija jedno te isto je prošlost i budućnost. Crkva jednako živi od onoga što je bilo kao i od onoga što će biti. Njezina je sadašnjost ispunjena jednim i drugim pa zato ima puninu spasenja.

Svetkovanjem drugog Kristova dolaska stoji crkva na granici svoje zemaljske opstojnosti. Prošlih smo je nedjelja gledali kako polako i kao vezanih očiju stupa prema ovom času. Katkada nam se ovaj svršetak činio kao lagani prelaz iza kojeg će se Crkva, uvijek nova i plodonosna, konačno u zreloj ljepoti popeti na visinu brda, koje je Krist, da tu doživi odsjev slave Božje u radosnoj krasoti. Katkada smo opet u teškoj ozbiljnosti drugih tekstova i pjesama osjećali nešto sasvim drugo: smrt i jezivi svršetak svijeta.

Ovaj dvostruki osjećaj dolazi posebno do izražaja u liturgiji današnje nedjelje. Kao posljednja u svetom ciklusu koji u svojem prikrivenom a ipak uočljivom sjaju odražava svu slavu trostrukog Božjeg života i povijest spasenja, ova je nedjelja slika očekivanog svršetka koji je ujedno novi početak. Svitanje novog i beskonačnog vijeka, za kojim čeznu svi narodi i sva vremena, ima u liturgiji otajstvenu sliku i stvarnost. Početku novoga mora prethoditi uništenje staroga, grešnoga i okaljanoga. Između pojedinih zemaljskih dana nalazi se tmurna magla noći. Između zrele ljepote jeseni i nove svježine proljeća bjesne hladne oluje zime s njezinim uništavajućim mrzlim dahom. Noć i zima su kao neki neprijateljski napad kaosa na toplu, živu ljepotu kosmosa. Ali noć i zima odstranjuju staro, trulo i usahlo i pripremaju mjesto novom. Tako isto između ovoga svijeta sa zemaljskim Božjim kraljevstvom i nove zemlje s nebeskom Crkvom vlada kaos i propast. Tek kroz vatru propasti zemlja će se konačno spasiti.

Danas liturgija upravlja naš pogled na ove slike propasti, ali tako da iza strahota ugledamo svijetlo novog početka. U Evanđelju crta Gospodinova ruka strahote propasti svijeta na tamnoj plohi naše zemaljske jeseni. Svijet prolazi — to je strašni svršetak zlih. Krist dolazi — to je radosna sigurnost dobrih. Svijet propada — gdje će se sad živjeti? Tko vjeruje u svijet koji ima doći? Tko vjeruje da u prolaznome počiva klica besmrtnosti? Nitko od onih koji žive od vanjštine i koji ne gledaju na nutrinu stvari. A i kad bi znali i vjerovali, to bi im samo povećalo jezu. Njima nisu narasli novi besmrtni udovi i osjetila — tijelo otkupljenih koje jedino može udisati čisti zrak budućeg kraljevstva. Kako će oni živjeti u ovom novom svijetu kad za njega nemaju nikakvog organa? Što može za njih značiti taj svijet kad ne mogu kušati duhovne radosti i kad njihova pohota ne može tamo naći nikakve hrane? ... Njihove noge nisu ojačane na Kristovu križnom putu. Njima nisu lagani putevi njegovih zapovijedi, oni su okovani neprijateljskim lancima. Na njihovim je ramenima teret lažnog kraljevstva ovoga svijeta. Njihove su ruke vezane prolaznim radostima zemlje koja je osuđena na propast. Njima je »bog ovoga svijeta« (2 Kor 4, 4) zaslijepio oči. Oni ne poznaju jezika nebeskih znakova, oni ne mogu gledati sjaj veličanstvenog početka. Robovi »ovoga svijeta« i njegova »boga« ne mogu gledati ni ići. Slijepo srljaju u propast osude i u oganj osvete koji će im otvoriti oči.

U svojoj nebeskoj slavi Krist se pokazuje kao Gospodin (Kyrios). Njemu je Otac predao sud. On će »poslati svoje anđele« i »oni će sakupiti njegove izabrane od četiri vjetra« (Ev.). U završnoj borbi s đavolskim »bogom ovoga svijeta« izmučena i satrvena Crkva izmaknut će neprijateljskim rukama i strahotama propasti. »Kao zaklana« (Otkr 5, 6) a ipak živa pokazuje se ona uz Suca-Janje »koje je bilo ubijeno« (Otkr 5, 12) a ipak živi. Svjetlo njegove slave obasjava je i preobražava pred licem njezinih progonitelja. Ispunjena je molitva njezinog zemaljskog Adventa: »Pokaži mi milosrđe svoje!« (Ps 84, 8). Eto se je vječna ljubav u svojoj divnoj slavi jasno pokazala u Kristu Gospodinu koji je uzvišen kroz patnju ljubavi. Božja se ljubav (agape) potpuno očitovala — na osudu svima koji su mrzili trpljenje i ljubav. Ali Crkva koja je kroz ljubav križa — ljubav do smrti — postala jedno s Kristom uzdiže se s njim na osudu »zvijeri« i njezinih sljedbenika. Kao proslavljena nebeska Crkva, kao blista-

va žena iz Otkrivenja podiže jaki glas kojim istočne liturgije odjekuju svake Uskrsne noći: »Ustani, Gospodine, sudi zemlju jer su tvoja baština svi narodi (Ps 81, 8). Iz »svih naroda«, »od četiri vjetra« sabrala se zajednica svetih, izabrana »baština« Gospodnja u jednoj tijelo kraljevske Crkve koja sudi. Estera je pobijedila Amana! Njezine su molitve potpuno uslišane. Kralj je njezino-svoje djelo doveo do konačne pobjede. »Što god molite i pitate, vjerujte da ćete sigurno primiti, i dobit ćete« (Prič.).

»Bog stoji u skupu bogova, stoji u sredini i sudi bogove« (Ps 81, 1), krive naime zemaljske bogove koji su sebe učinili idolima svog zaslijepljenog sustvorenja i predaje ih vječnom ognju. »Pred njim oganj proždire, oko njega silan šum šumi« (Ps 49, 3). Zlom okaljana zemlja koja je popila krv svetih — od pravednog Abela pa do poslijednjeg u konačnoj borbi ubijenog kršćanina — pada sa svojim tlačiteljima u stroge Božje ruke. Ali zemlja, okaljana od ljudi, izlazi iz kaosa kao novo stvorenje, kao očišćena i preobražena zemlja na kojoj će stanovati Jaganjčeva zaručnica. Gospodin i Kralj novoga vijeka nastupa sa svojim beskonačnim gospodstvom dok mu bezbrojno mnoštvo njegovih svetih veselo kliče. Sud je završen. »Počivajte i gledajte: ja sam Bog« (Ps 45, 11) govori Gospodin svojim vjernima i vodi ih u mir vječnog života. »Ja mislim misli mira, a ne cviljenja« (Ulaz) odzvanja riječ vječne Božje ljubavi (agape) nad promijenjenim svijetom.

To je veličanstvena slika koja danas, u liturgiji zadnje poduhovske nedjelje, stoji Crkvi pred očima. Ona gleda cijelu povijest spasenja, čitavi Kristov misterij, kao u zraci nebeske od Boga joj ulivene spoznaje. Ona gleda sve to zajedno s obećanim slavnim svršetkom i zna da je taj svršetak zapravo početak, da je taj »budući vijek« (Mk 10, 30) već stvarnost premda još sakrivena ali ipak vidljiva za one koji vjeruju. Zapravo je taj budući vijek započeo s Kristovim uskrsnućem i našim krštenjem u njegovoj krvi. Toga je Crkva svijesna na osobit način kod sv. Žrtve. Tu ona živi kao da je doista s Kristom već proslavljena. Stoga »zahvaljuje Bogu Ocu koji nas je učinio dostojnima da budemo sudionici baštine svetih u svijetlu« (Posl.).

Crkva ne zaboravlja na ozbiljnost Božjeg suda. Doduše za konac vremena nema se čega bojati jer Zaručnica neće biti suđena, nego će dapače i ona zajedno sa Zaručnikom suditi; ali sada kad se Sudac pojavljuje u svetom misteriju, stoji

pred njim ona, zemaljska, kušnjama podložna Crkva sa svojim slabim grešnim članovima. Ona traži spasonosni sud ljubavi. Na ovaj sud misli kad u prikazanoj pjesmi »iz dubine« svog siromaštva vapi Gospodinu i kad u molitvi prosi oslobođenje od zemaljskih užitaka i čezne za nebeskim dobrima. Ona je uvjerena da će ovdje pred sudačkom stolicom Krista koji se žrtvuje uvijek naći milost. Njegova protekla krv vapije za nju kod Oca a snaga njegova uskrsnuća struji kroz njezine žile dajući neprekidno svježinu njezinom duhovnom životu.

Koracajući preko praga koji dijeli novu od stare godine spasenja ide ona ususret novom vječnom životu koji će se u času parusije potpuno ostvariti. Svršetak i početak godišnjeg svetkovanja misterija sliva se u jedno. To su kao otvorena vrata kroz koja vjernici koji su obilježeni Kristovim pečatom ulaze u »budući svijet« (Hebr 2, 5). Obećanje se poistovjetuje sa stvarnošću. Dah besmrtnog proljeća piri prema granici svetog vremena koja je zamrzla od zemaljske zime. Već pupa »smokvina grana«! (Ev.). To nam je znak da je budući vijek već »pred vratima« (Ev.). Na neki način mi smo već u njemu. Svijetlo paruzije obasjava preobraženo lice Crkve. Ona diže svoje na sudu ljubavi odriješene ruke prema plodovima nove godine spasenja želeći da ih bere novim žarom: »Potakni, molimo, Gospodine, volje svojih vjernika da s većim pregnućem nastoje zadobiti plod božanskih tajna i tako primiti veće plodove tvoje dobrote« (Molitva).

EMILIJANA LOEHR OSB

IZ KRALJEVSTVA TMINA U KRALJEVSTVO SVJETLOSTI

(Poslanica na zadnju nedjelju po Duhovima)

»Služba apostola je paradoksalna činjenica koja se u prvom i zadnjem času apostolova života nipošto ne poistovjetuje s njim samim« (Kirkegaard). Apostolska je služba prava legitimacija s kojom on može stupiti pred zajednicu koju je sam osnovao a isto tako i pred zajednicu koju su osnovali i vodili drugi. To vrijedi i za apostola sv. Pavla.

Utamničenom apostolu u Rimu donio je vijesti o porastu vjere i milosti u kršćanskoj zajednici u Kolosama osnivač i prvi predstojnik zajednice Epafra. Pavao te vjernike nije osobno poznavao no unatoč toga vijest o vjerskom stanju

pred njim ona, zemaljska, kušnjama podložna Crkva sa svojim slabim grešnim članovima. Ona traži spasonosni sud ljubavi. Na ovaj sud misli kad u prikazanoj pjesmi »iz dubine« svog siromaštva vapi Gospodinu i kad u molitvi prosi oslobođenje od zemaljskih užitaka i čezne za nebeskim dobrima. Ona je uvjerena da će ovdje pred sudačkom stolicom Krista koji se žrtvuje uvijek naći milost. Njegova protekla krv vapije za nju kod Oca a snaga njegova uskrsnuća struji kroz njezine žile dajući neprekidno svježinu njezinom duhovnom životu.

Koracajući preko praga koji dijeli novu od stare godine spasenja ide ona ususret novom vječnom životu koji će se u času parusije potpuno ostvariti. Svršetak i početak godišnjeg svetkovanja misterija sliva se u jedno. To su kao otvorena vrata kroz koja vjernici koji su obilježeni Kristovim pečatom ulaze u »budući svijet« (Hebr 2, 5). Obećanje se poistovjetuje sa stvarnošću. Dah besmrtnog proljeća piri prema granici svetog vremena koja je zamrzla od zemaljske zime. Već pupa »smokvina grana«! (Ev.). To nam je znak da je budući vijek već »pred vratima« (Ev.). Na neki način mi smo već u njemu. Svijetlo paruzije obasjava preobraženo lice Crkve. Ona diže svoje na sudu ljubavi odriješene ruke prema plodovima nove godine spasenja želeći da ih bere novim žarom: »Potakni, molimo, Gospodine, volje svojih vjernika da s većim pregnućem nastoje zadobiti plod božanskih tajna i tako primiti veće plodove tvoje dobrote« (Molitva).

EMILIJANA LOEHR OSB

IZ KRALJEVSTVA TMINA U KRALJEVSTVO SVJETLOSTI

(Poslanica na zadnju nedjelju po Duhovima)

»Služba apostola je paradoksalna činjenica koja se u prvom i zadnjem času apostolova života nipošto ne poistovjetuje s njim samim« (Kirkegaard). Apostolska je služba prava legitimacija s kojom on može stupiti pred zajednicu koju je sam osnovao a isto tako i pred zajednicu koju su osnovali i vodili drugi. To vrijedi i za apostola sv. Pavla.

Utamničenom apostolu u Rimu donio je vijesti o porastu vjere i milosti u kršćanskoj zajednici u Kolosama osnivač i prvi predstojnik zajednice Epafra. Pavao te vjernike nije osobno poznavao no unatoč toga vijest o vjerskom stanju

zajednice primio je s apostolskim zanimanjem. Kao brižan otac trajno ih se sjeća u svojim molitvama. Pavao zahvaljuje Gospodinu s jedne strane a s druge iz primljenih vijesti sluti pogibao koja bi mogla zaskočiti tu mladu kršćansku zajednicu. Već se pomalo uvlače prvi počeci kasnije razvijene zablude gnosticizma; neki pretjerano štuju anđele, određuju prestroge propise gledom na hranu i način života uopće. Oni to svoje znanje pokušavaju nametnuti i drugima jer to je navodno pravo kršćansko znanje (gnosis). Videći da je zastava kršćanstva dobro zasađena u Kolosama Pavao ne bi želio da ta zastava na udar orkana jednom lupi o tlo. Nasuprot navodnom pravom »znanju« on će istaknuti dublje i veće znanje, nadznanje (epignosis).

Kol 1, 9—14.

9 Zato i mi od onog dana kad smo čuli ne prestajemo za vas se moliti Bogu i prositi da se ispunite poznanjem njegove volje u svakoj mudrosti i duhovnoj razboritosti

10 da živite dostojno Gospodina i omilite mu u svemu da budete plodni u svakom dobrom djelu i rastete u poznanju Božjem.

11 Molimo se da budete snabdjeveni svakom silom po jakosti njegove slave, da sve podnesete s izdržljivošću i strpljivošću.

12 i s radošću da zahvaljujete Ocu koji nas je učinio sposobnim da budemo subaštinici svetih u svijetlu.

13 On nas je izbavio od tamne vlasti i premjestio u kraljevstvo svoga preljubeznoga Sina.

14 U njemu imamo otkup, oproštenje grijeha.

Pavlov suradnik u evanđelju Epafra (agapetos syndoulos hemon 1, 7) apostolu je donio vijesti u Rim i ujedno od učitelja pita savjet i pomoć.

9 Gledajući u duhu procvat moralno-vjerskog života mlade zajednice u Kolosama Pavao daje oduška svojoj radosti ali odmah na tome zahvaljuje onomu od kojega dolazi svaki dobar dar. Cilj je njegove molitve da vjernici što više porastu u pravom poznanju (epignosis) koje je iznad običnog ljudskog znanja a pogotovo iznad nauke lažnih učitelja. Mudrost (sofia) ovdje označuje pogled u Božje tajne dok razboritost (synesis pneumatike) znači snalaženje u konkretnim prilikama života. Mudrost i razboritost teku s istog vrela, tj. od nadznanja što ga Bog daje svojim vjernicima. R. Knox smatra da je riječ synesis bila neka smicalica kojom su se služili novotari.

10 Kršćansko nadznanje očituje se posebnim načinom u svojim plodovima. Pavao stoga potiče vjernike da provode život dostojan Gospodina. Omiliti (areskein) dolazi samo u poslanicama Ef. i Kol. Nije li možda taj izraz donesen od Onezima bjegunca roba koji se trebao povratiti svom gospodaru Filemonu? Gospodinu treba više omiliti nego ljudima (anthropareskoi Kol 3, 22; Ef. 6, 6). Pavao zahvaljuje Bogu što evanđelje koje posvuda donosi plodove kreposti (1, 6) to isto pokazuje i u ovoj zajednici.

11 Lažni učitelji sa svojim pretjeranim štovanjem anđela često su i glasno spominjali nebeske duhove, »kreposti« (dynameis). Pavao moli da vjernici u Kolosama budu snabdjeveni svakom silom (en pase dynamei dynamoumenoi) hoteći tim pokazati da mu je vjersko stanje s njegovim pogiblima vrlo dobro poznato (R. Knox). Oboružani snagom Božjom vjernici ne će malaksati. Rese ih dvije potrebne vrline: izdržljivost (hyponome) i strpljivost (makrothymia). Prva se vrlina odnosi na pogibli koje vjernike snalaze u dnevnom životu a druga ljubeznost prema slabijim članovima zajednice.

12 Da se ćudoredni život zajednice održi na visini pored drugih pomagala vjernicima će mnogo pomoći i krepost zahvale. U svojoj zahvali oni se mogu obraćati k Bogu i nazivati ga slatkim imenom »Oca«. Misao na Oca izazivlje im drugu utješnu misao: Svi su naime vjernici sveta baština Božja (nahalat Jahve) ili bolje sveti baštinski narod. Milost primljena na krštenju učinila ih je dionicima Božje naravi. Ta ista milost daje im pravo na konačni posjed baštine u nebu.

13 S opomene apostol prelazi na pouku. Dosada je govorio vjernicima u daljini a otsada se on s njima povezuje i poistovjetuje. Pred očima mu puca vidik na orijašku opreku dvaju suprotnih svjetova: neotkupljenog i otkupljenog svijeta, tmine i svijetla, područja grijeha kojim vlada »knez ovoga svijeta« (2. Kor. 4, 4) i kraljevstva »Sina njegove ljubavi«. Misao da su vjernici, kao i sam on, izvedeni iz predjela tmina gdje su nemoćno čamili na usne mu navlači molitvu zahvale.

14 O premještanju iz tmina na svjetlost Pavao se još izrazitije izražava pokazujući način kojim je to premještanje nastalo. Trebalo je platiti veliku cijenu, trebala je biti prolivena Isusova dragocjena Krv. Ovdje »Krvlju Kristovom« u Vg je dodatak prema Ef. 1, 7. Blago nebeske baštine nijedan čovjek nije mogao postići vlastitim silama; otkupljenje je isključivo djelo Isusa Krista.

Suvišno je stoga, nepotrebno i glupo iščekivati neko drugo otkupljenje uvodeći štovanje anđela, jer Krist je mnogo veći od njih i s obzirom na stvaranje svijeta kao i na veliko djelo otkupljenja ljudskog roda. O tome Pavao raspravlja u istoj poslanici 1, 15—20.

o. Franjo Carev

BIBLIJSKI SATOVI

Nije slučaj da je u Crkvi nekako u isto vrijeme, jednakim žarom i zajedničkim silama nastao biblijski i liturgijski »pokret«. Dok je za liturgijsku obnovu najzaslužniji sv. Pijo X, začetnik je prvoga Lav XIII. Biblicista kard. A. Bea rekao je u Asizu 1956. na liturgijsko-pastoralnom kongresu: »Neumorna revnost za obnovu i napredak biblijskih nauka kod svećenika zaista je značajka velikih pontifikata zadnjeg stoljeća. Neumrla enciklika »Providentissimus Deus« (1883) Lava XIII bila je prvi velik korak u tom pravcu. Odmah na prvim njezinim stranicama veliki Papa određuje jakim riječima: »Želimo i hoćemo da... prije svega oni koje je Božja milost pozvala k svetim redovima ulože, kako dolikuje, svagdano sve veću marljivost i ustrajnost u čitanju, razmatranju i tumačenju Sv. Pisma«.

Kod nas je na polju liturgijske obnove prema drugim katoličkim narodima učinjeno malo, a na biblijskom polju još i manje. Kako smo dugo, Hrvati i Slovenci, čekali samo na suvremeni prijevod čitavog Sv. Pisma! Vrijeme je da se uz liturgijsku obnovu brinemo mnogo više oko poznavanja biblije, mi i vjernici. Bez toga nećemo mnogo učiniti ni za liturgiju. Nije u ovom članku mjesto da se ističu veze biblije i liturgije (o tome je krasno govorio o. B. Dr Duda u Zagrebu, a bit će i tome, ako Bog da, posvećen liturgijsko-homiletični tečaj u veljači 1963. u Zagrebu), ali se može reći da su oba »pokreta« odgovor na poziv Lava XIII: Revertimini ad fontes!

I

P o z n a v a n j e se biblije po katoličkom svijetu, uz nebrojena tiskana izdanja, osobito širi »biblijskim satovima«. I to posebnim satovima, izvan redovitog bogoslužja. Liturgija živi od biblije, neprestano je navodi, tumači i provodi, ali

Suvišno je stoga, nepotrebno i glupo iščekivati neko drugo otkupljenje uvodeći štovanje anđela, jer Krist je mnogo veći od njih i s obzirom na stvaranje svijeta kao i na veliko djelo otkupljenja ljudskog roda. O tome Pavao raspravlja u istoj poslanici 1, 15—20.

o. Franjo Carev

BIBLIJSKI SATOVI

Nije slučaj da je u Crkvi nekako u isto vrijeme, jednakim žarom i zajedničkim silama nastao biblijski i liturgijski »pokret«. Dok je za liturgijsku obnovu najzaslužniji sv. Pijo X, začetnik je prvoga Lav XIII. Biblicista kard. A. Bea rekao je u Asizu 1956. na liturgijsko-pastoralnom kongresu: »Neumorna revnost za obnovu i napredak biblijskih nauka kod svećenika zaista je značajka velikih pontifikata zadnjeg stoljeća. Neumrla enciklika »Providentissimus Deus« (1883) Lava XIII bila je prvi velik korak u tom pravcu. Odmah na prvim njezinim stranicama veliki Papa određuje jakim riječima: »Želimo i hoćemo da... prije svega oni koje je Božja milost pozvala k svetim redovima ulože, kako dolikuje, svagdano sve veću marljivost i ustrajnost u čitanju, razmatranju i tumačenju Sv. Pisma«.

Kod nas je na polju liturgijske obnove prema drugim katoličkim narodima učinjeno malo, a na biblijskom polju još i manje. Kako smo dugo, Hrvati i Slovenci, čekali samo na suvremeni prijevod čitavog Sv. Pisma! Vrijeme je da se uz liturgijsku obnovu brinemo mnogo više oko poznavanja biblije, mi i vjernici. Bez toga nećemo mnogo učiniti ni za liturgiju. Nije u ovom članku mjesto da se ističu veze biblije i liturgije (o tome je krasno govorio o. B. Dr Duda u Zagrebu, a bit će i tome, ako Bog da, posvećen liturgijsko-homiletični tečaj u veljači 1963. u Zagrebu), ali se može reći da su oba »pokreta« odgovor na poziv Lava XIII: Revertimini ad fontes!

I

Poznavanje se biblije po katoličkom svijetu, uz nebrojena tiskana izdanja, osobito širi »biblijskim satovima«. I to posebnim satovima, izvan redovitog bogoslužja. Liturgija živi od biblije, neprestano je navodi, tumači i provodi, ali

ipak ne obrađuje cijelu bibliju, barem ne sada. (Kažu da se sprema skoro obogaćenje kad će se kroz više godina u nedjeljnim perikopama i puku čitati svi važni odlomci Sv. Pisma, osobito Novog zavjeta). A i ono što se u crkvi čita i tumači iz biblije, često je prekratko i prepovršno, malo bolje nego su činili naši predšasnici prije Lava XIII. Za dublje poznavanje i obrađivanje Božje riječi nema, na žalost, često volje, a ni sposobnosti.

Neka nikoga ne uvrijedi ta konstatacija. P. Parsch, neko vrijeme profesor biblijskih nauka na univerzi u Beču, govorio je za sebe da mu je i doktorat teologije (a doktorirao je disertacijom »Smrt na križu prema sv. Pavlu«) dao premalo biblijskog znanja. Tako malo da ga je kao vojnog svećenika 1915. u Karpatima napala misao: »Ne poznaš ni evanđelje, ne poznaš ni Isusov život!« Pojedine je događaje znao on i znamo mi, ali ne njihov pravi redoslijed, međusobnu vezu, postepeno otkrivanje nauke slušačima i osobito apostolima itd. Sve je to Parsch naučio kasnije, a najviše kad je sam počeo držati biblijske satove. Isti piše (»Wie halte ich Bibelstunde« str. 11): »Zbilja je žalosno ali istinito: sam će se za sebe rijetko kada koji svećenik sam udupsti u bibliju. A po biblijskim je satovima prisiljen da najprije sam prodre u Sv. Pismo pa će tako, da pouči druge, i sam najviše naučiti. Ovu bih činjenicu, crpljenu iz najdubljeg iskustva, želio staviti na srce svim svećenicima. Kroz 30 sam godina održao na tisuće biblijskih satova, većinu sam knjiga obradio po pet i više puta, a svaki sam put primio nova spoznanja i sam sam od toga imao najviše koristi«.

Što je Parsch počeo odmah nakon prvog rata mnogi su prihvatili, osobito u Njemačkoj, Švicarskoj i Francuskoj. Otada je izišlo i neprestano izlazi nepregledno knjiga, posebnih revija i drugih pomagala za popularizaciju biblije. Često se drže posebni biblijski dani i tjedni. (Ovogod. 1. br. našeg časopisa donio je vijest da je argentinski episkopat odredio kao biblijski tjedan onaj najbliži blagdanu sv. Jeronima, a poznato je da je pastoralni rad u Južnoj Americi na vrlo niskom stupnju). Katolici se u tome natječu s protestantima i ništa ih drugo nije približilo koliko biblija. A što je vjerske elite po svijetu, osobito u redovima Katoličke akcije, odgojena je uprav biblijom i liturgijom. Dr O. Roegele, glavni urednik »Rajnskog Merkura«, kazao je 25. VIII 1962. na Katholikentag-u u Hannoveru: »Veliki pokreti obnove u

katolicizmu: liturgijski, biblijski i ekumenski ušli su u široki tok koncilskog rada«.

Prema tome možemo slutiti što nas čeka poslije koncila: još više truda na polju biblijske i liturgijske obnove. Samo time ćemo i mi stvoriti elitu. Taj bi rad ujedno riješio i pitanje katehizacije odraslih. Naređena je od Kodeksa, urgiraju je svi naši biskupi, sami osjećamo njezinu nužnost, a ipak se tako malo drži i vrlo slabo pohađa. Ne bi li se biblijskim satovima mogla oživjeti i ta katehizacija? U biblijskim se satovima ne da sistematski obraditi cijeli katekizam, ali će glavne stvari doći, pa da slušači čuju i zapamte barem ono najvažnije, i to na temelju Božje riječi.

Pok. bolonjski kard. Nasalli-Rocca kazao je 1925.: »Mislim da bi naša zemlja zaista bila kršćanska, kad bi u svakoj kući visio križ, pred kojim bi se svakog dana skupljala obitelj da pročita jednu stranicu evanđelja«. U tu je svrhu u Italiji izdana ogromna naklada Sv. Pisma za puk, osobito Evanđelja. Hvala Bogu i vrijednim ljudima, u nepunu smo godinu i mi dobili novi, vrlo dobar prijevod Novog zavjeta i sada evanđeosku harmoniju u prijevodu o. B. dr Dude. Samo ne mislimo da je to dosta raspačati. Sv. Pismo treba i čitati, i to po načelu: Nulla dies sine linea. Koliki ga svećenici imaju, a da li ga svi čitaju, osim ono malo što im donosi časoslov, a i to kako? Za ogromnu je pak većinu vjernika Sv. Pismo preteško, ako im ga pozvani ne približe (usp. Dap 8, 31). Tu ne pomažu mnogo ni bilješke, a bez veće izobrazbe teško se snaći i u zemljovidnim kartama. Dobro je poučiti pojedince, ali se mnogo više postizava biblijskim satovima. Ako ne kod svih vjernika, barem kod elite ili koju želimo u takvu odgojiti. Bit će to, ako je naučimo cijeniti, čitati i shvaćati Sv. Pismo te po njemu živjeti.

II

P. Parsch navodi tri cilja biblijskih satova i uopće temeljitijeg poučavanja vjernika o bibliji. Prvi se sastoji u sve boljem poznavanju Božje riječi i njezinom primjenjivanju; drugim će se postići da vjernici sami i sa svojima čitaju bibliju; a treći je i glavni cilj da što više vjernika prodre što dublje u Kristovu nauku. Kome se to čini previše teoretičnim, evo što isti opširno odgovara na pitanje o vezi biblijskih satova i svega našega pastoralnog rada.

»Dušobrižnik ima pravo da sve što se preporučuje sudi pod pastoralnim vidikom: što mi to pomaže u brizi za duše? Nekoji će praktični dušobrižnik reći: Imam važnijih zadaća od čitanja i tumačenja biblije puku. Za njega su biblijski satovi vjersko sladokustvo, luksus. Odgovaram: Bez daljnjega, biblijski satovi nisu pod svakim uvjetom nužni dušobrižništvu. Čak velim da biblijski satovi nikad ne smiju biti sami sebi svrhom. To ne bi bilo katolički nego bi mirisalo po sektaštvu. Biblijski su satovi koristan dio cjelokupnog pastoralnog rada te imaju važnu zadaću.

Pitamo se: Kako biblijski satovi koriste dušobrižništvu? Obzirom na vjersku sadržinu župa se redovito može podijeliti na tri koncentrična kruga. Nutarnji krug obuhvaća dublje vjernike, srednji obične kršćane, vanjski mlačne koji stoje daleko. Dušobrižnik se ima misliti za sva tri kruga: svima biti sve da sve spasi. Najlakše mu se truditi za srednji krug, to je redovito dušobrižništvo. Ti kršćani nisu izbirljivi: slušaju propovijedi svog župnika, kod nedjeljne su sv. Mise, ispune »uskrsnu dužnost« i posve su zadovoljni sa svojim župnikom. Drukčije je s dva druga dijela župske zajednice i s tima se postupa većinom maćehinski. Do indiferentnih dušobrižnik uopće ne dolazi, a revni nalaze kod njega premalo duhovne hrane. Pitam vas: Ne bi li se obim skupinama uprav biblijskim satovima mogla pružiti važna pastoralna pomoć?

Revni: u svakoj bi se župi morala voditi posebna briga oko onih koji teže za savršenstvom. Kako? Župska propovijed većinom ima pred očima mnoštvo prosječnih vjernika. A često je tu neka bratovština, treći red, Marijina kongregacija. Kako bi bilo da dušobrižnik okuplja te skupine na biblijske satove? Biblija sadrži nepresušiv izvor za dublju vjersku pouku i za težnju prema savršenstvu. Biblijski su satovi sredstvo da se s tim najužim župskim krugom ide na dubinu.

Indiferentni: mnogi dušobrižnici razbijaju glavu kako se približiti tom vanjskom krugu svoje župe. Kušaju apologetskim predavanjima i razgovorima. Evo što se opazilo: aktivisti evangeličkih biblijskih društava izvještavaju da uprav indiferentni kršćani rado posižu za biblijom. U crkvu ne idu iz raznih predrasuda, ali ako imaju još nešto zanimanja za vjeru, onda uzmu u ruke Sv. Pismo i čitaju ga nekom čežnjom. I još druga činjenica: na naše biblijske satove nerijetko dolaze mlačni kršćani koji inače vrlo malo posjećuju crkvu. Bit će da biblija ima posebnu privlačnost za

tu skupinu kršćana. To je i uzrok da baš mnogi od njih prelaze k sektama, jer se ondje čita biblija. Nije li to za dušobrižnika mig da posveti bibliji više pažnje?«

III

Korisno je nadodati nekoliko praktičnih napomena. Glavno je dugo se i temeljito pripravljati na biblijske satove. Površno je bolje i ne početi. Samu se metodu ne da propisati. Parsch je mnogo govorio i pisao o svojoj metodi biblijskih satova, ali je uvijek naglašavao da ima i drugih. Najbolje je da svatko sam sebi nađe način kako mora naći i mjesto.

Gdje da se drže biblijski satovi? Parsch preporuča za to manju kapelu, kakvu dvoranu ili oveću sobu, gdje će biti moguće uspostaviti kontakt s prisutnima koji će tražiti razjašnjenja. Zimi nek je takva prostorija u sjevernim krajevima grijana, a u njoj neka su po mogućnosti veliki zemljovidi Palestine, Jeruzalema, putovanja sv. Pavla, razne biblijske slike i sl. Svaki polaznik treba da ima pred sobom tekst Sv. Pisma koji se tumači, a najbolje da ga nosi i sa sobom kući. da ga ponovno pročita, sada većim razumijevanjem, užitkom i korišću.

Kome? Možda će se najprije odazvati oni koji su nabavili jedno od gore spomenutih izdanja Sv. Pisma. Ne očekujmo i ne tražimo opći odaziv među vjernicima. Više će uspjeha biti s manjim grupama, a uz gore navedene spomenimo studente, duše koje se često pričešćuju i dr. Parsch veli: »Iskustvo pokazuje da jednostavni ljudi: kućna pomoćnica, radnik, seljak često dolaze do dubokog shvaćanja Sv. Pisma. Biblija je voda po kojoj se gaca janje, ali joj ni slon ne dođe do dna. Biblija se prilagođuje shvaćanju svakoga čovjeka«.

Kako? Treba se držati nekog sistema, a i ovdje je redovit put od poznatoga k nepoznatome, od lakšega k težemu. Stoga je Parsch živo preporučivao da se počne Isusovim životom. To je sigurno najzanimljivije i najkorisnije. On ga je obrađivao približno u 100 satova, dakle svaki put 2—3 broja iz Dudina prijevoda, ali neka ne traje više od sata. Počet će se posebnom molitvom Duhu Sv., koji nam je dao Sv. Pismo, a tako i završiti, dok se pod satom prema prilikama može i zapjevati npr. »Veliča«, »Blagoslovljen« ili neki kratak i zgodan psalam. Iza kratkog uvoda u pojedinu knjigu, što ga

imaju sva izdanja, a potanje razni priručnici i skripta, neka se pojedini odlomak evanđelja obradi tumačeći teže izraze, okolnosti mjesta i dobi itd. Vrlo je korisno istaknuti što odlomak znači u Isusovu životu, a tako i u liturgiji, ako ga ona sadrži, i u našem životu. Ovo zadnje najkraće, jer spada više u propovijed, a biblijski se sat ne smije pretvoriti ni u propovijed ni u katehezu.

Pomagala. Mnogi svećenici imaju ili mogu posuditi Isusov život od nekog poznatog savremenog pisca. Osobito se preporuča Ricciotti i Willam, a za sv. Pavla Holzner (za kojega se čuje da je preveden na hrvatski, pa bi ga mogao netko i izdati na veliku korist svih). Još uvijek je vrlo vrijedan naš Vimer, a imamo i prijevod Mauriaca. Svatko može nabaviti (u Ljubljani kod Nadbiskup. Ordinarijata za 1300 Din) 3 sveska »Kristus in njegovo kraljestvo« od prof. Dr J. Aleksiča (izd. 1961). I bez obzira na biblijske satove djelo će svakom svećeniku otkriti novih vidika (npr. u vezi sa simbolima pojedinih evanđelista, koji se ne odnose samo na početak dotičnog evanđelja, kako se obično misli). Šteta samo što pisac nije djelo dopunio i pomoću najnovije literature koja je vrlo napredna. — Za tumačenja nedjeljnih i blagdanskih perikopa, kao i za pregled Isusova života mnogo korisna gradiva pruža još uvijek I god. »Života s Crkvom«, jer je Parsch, prema kome je to godište rađeno, imao zaista veliku karizmu za pučko tumačenje biblije i liturgije.

Ako se održi i do 30 biblijskih sati godišnje (jer će otpasti dosta sedmica radi blagdana i praznika), evanđelja daju obilato gradiva za pune tri godine. Iza toga bi došla na red Djela apostolska, onda izabrana mjesta iz Starog zavjeta, a tek onda najteže: poslanice apostola. Svoju posebnu vrijednost ima i Apokalipsa (jedan je redovnik svake godine pročita nekoliko puta u originalu), ali ona traži posebnu spremu za trijezno i korisno tumačenje, inače ju je bolje i ne uzimati. Nego ipak treba znati i vjernicima govoriti da je cijelo Sv. Pismo djelo Duha Sv., pa da ga svega smiju čitati u crkveno odobrenom izdanju. Ako im ga mi ne damo i ne pomognemo shvatiti, sve će se više širiti, kako se općenito opaža u zadnje doba, necrkvena izdanja. Učinimo da ne budu za nas zaludu napisane velike biblijske enciklike, a napisali su ih svi zadnji Pape!

*

U gore spomenutoj knjizi P. Parsch ima i skicu propovijedi kojom se može pozvati na biblijske satove. U uvodu opisuje kako Crkva poštuje i navješta Evanđelje u svečanoj Misi, pa navodi poznate citate: Mt 4, 4; 24, 35; Iv 8, 47; Hebr 4, 12-3, koji se mogu prema prilikama obraditi, a završiti se može zaključnim riječima preuzv. nadbiskupa Šepera u uvodu »Evanđelja«: »Riječ je Gospodnja živa i djelotvorna« (Hebr 4, 12). Ona je napajala misao, poticala na djelo, usrećivala srce najistaknutijih veličina povijesti čovječanstva. Davala je izdržljivost priznavaocima, snagu i jakost mučenicima, čistoću i vjernost djevicama. Božja je to riječ, koja iz Boga ishodi i k Bogu vodi«.

Dr o. MARTIN KIRIGIN OSB

NAŠA DARITEV IN DAROVANJE SEBE PRI MAŠI

Pij XII. naroča v okrožnici Mediator Dei, naj po spremenjenju tudi mi Jezusa darujemo in z Jezusom darujemo sebe. Kako naj to papeževo naročilo spravimo v sklad z običajno prakso, da se darujemo že pri darovanju — v drugem delu maše? Zakaj se naroča darovanje sebe po povzdigovanju, ko se zdi, da tedaj za tako darovanje ni nobene prave osnove v liturgiji? Osebno darovanje navezujemo v drugem delu na molitev: In spiritu humilitatis et animo contrito ... V prvi molitvi po povzdigovanju: Unde et memores ... pa običajno gledamo daritev Cerkve, daritev nove zaveze, torej nekaj neosebnega. In smo navajeni, da v teh trenotkih predvsem častimo sv. Rešnje telo.

Da bomo doumeli velik pomen papeževega naročila, si pobližje oglejmo te dve liturgični molitvi. Pri tem nas ne zanima njuna zgodovina, kdaj sta sta prišli v liturgično uporabo. Niti nas ne zanima njuna ascetična stran, da bi iz teh molitev vzeli posamezne značilne momente in jih dalje pobožno razpletali. Pregledati jih hočemo z liturgičnega vidika: kakšna je vsebina teh molitev po besedi in v sklopu ostalih liturgičnih molitev, s katerimi so povezane; v drugi molitvi nas pa še posebej zanima, kako se v njej pripravlja in poteka najsvetejše daritveno dejanje, s katerim naj po papeževem naročilu povezujemo darovanje sebe.

U gore spomenutoj knjizi P. Parsch ima i skicu propovijedi kojom se može pozvati na biblijske satove. U uvodu opisuje kako Crkva poštuje i naviješta Evanđelje u svečanoj Misi, pa navodi poznate citate: Mt 4, 4; 24, 35; Iv 8, 47; Hebr 4, 12-3, koji se mogu prema prilikama obraditi, a završiti se može zaključnim riječima preuzv. nadbiskupa Šepera u uvodu »Evanđelja«: »Riječ je Gospodnja živa i djelotvorna« (Hebr 4, 12). Ona je napajala misao, poticala na djelo, usrećivala srce najistaknutijih veličina povijesti čovječanstva. Davala je izdržljivost priznavaocima, snagu i jakost mučenicima, čistoću i vjernost djevicama. Božja je to riječ, koja iz Boga ishodi i k Bogu vodi«.

Dr o. MARTIN KIRIGIN OSB

NAŠA DARITEV IN DAROVANJE SEBE PRI MAŠI

Pij XII. naroča v okrožnici Mediator Dei, naj po spremenjenju tudi mi Jezusa darujemo in z Jezusom darujemo sebe. Kako naj to papeževo naročilo spravimo v sklad z običajno prakso, da se darujemo že pri darovanju — v drugem delu maše? Zakaj se naroča darovanje sebe po povzdigovanju, ko se zdi, da tedaj za tako darovanje ni nobene prave osnove v liturgiji? Osebno darovanje navezujemo v drugem delu na molitev: In spiritu humilitatis et animo contrito... V prvi molitvi po povzdigovanju: Unde et memores... pa običajno gledamo daritev Cerkve, daritev nove zaveze, torej nekaj neosebnega. In smo navajeni, da v teh trenotkih predvsem častimo sv. Rešnje telo.

Da bomo doumeli velik pomen papeževega naročila, si po bližje oglejmo te dve liturgični molitvi. Pri tem nas ne zanima njuna zgodovina, kdaj sta sta prišli v liturgično uporabo. Niti nas ne zanima njuna ascetična stran, da bi iz teh molitev vzeli posamezne značilne momente in jih dalje pobožno razpletali. Pregledati jih hočemo z liturgičnega vidika: kakšna je vsebina teh molitev po besedi in v sklopu ostalih liturgičnih molitev, s katerimi so povezane; v drugi molitvi nas pa še posebej zanima, kako se v njej pripravlja in poteka najsvetejše daritveno dejanje, s katerim naj po papeževem naročilu povezujemo darovanje sebe.

1. Besedilo te molitve je povzeto iz Dan 3, 38. 39. 40. Tu beremo, da je Azarija s tovarišema v ognjeni peči molil:

»V tem času (namreč judovskega izgnanstva) ni kneza ne preroka ne voditelja ne žgalne ne klavne ne jedilne daritve ne kadila ne kraja, kjer bi pred teboj darovali prvine in našli milost (38).

Toda s skesanim srcem in ponižnim duhom naj bomo sprejeti, kakor žgalne daritve ovnov in juncev in neštevilnih tolstih jagnjet (39).

Tako naj velja danes pred teboj naša daritev, in naj ti bo všeč, da tebi sledimo (40).«

Kaj je dobesedni pomen te Azarijeve molitve? Judje v izgnanstvu niso imeli daritev, kakršne je predpisovala postava. Namesto teh daritev Azarija v ognjeni peči nudi sebe v žgalni dar. In Boga prosi, naj to njegovo daritev sprejme kakor odredbe daritve, saj mu jo prinaša s skesanim in ponižnim srcem.

2. Molitev, kakršno molimo pri maši, je povzeta iz prvega dela 39. verza in iz besedi 40. verza. Nas predvsem zanima, kaj pomeni »sacrificium nostrum« v liturgičnem tekstu. S svetim Tomažem (S. Th. 2, 2 q 85 a 2) razlikujemo osebne darove in zunanje (kultne — bogočastne) radove. O s e b n i darovi so ali darovi duše ali telesa. Darove svoje duše Bogu darujemo, če postavimo vse svoje dušne zmožnosti v njegovo službo. Pravzaprav je svobodna volja edino, kad je popolnoma naše. To svobodo moremo Bogu darovati s tem, da smo pokorni božjim zapovedim in vdani v njegovo sveto previdnost. Svoje telo Bogu darujemo, če se ohranjamo čiste od vseh grešnih naslad mesa in zvesto opravljamo svoje delo na mestu, kamor nas je Bog postavil. Z u n a n j i naš dar je, ko Bogu darujemo zunanje dobrine. Spomnimo se, kaj vse so v prvih stoletjih verniki Bogu darovali. Danes vse to nadomeščajo denarni darovi. V teh denarnih darovih sedaj verniki za mašo posredno darujejo kruh in vino. Najdragocenejši kultni dar, ki ga moremo Bogu darovati, pa je Jezusovo telo in Jezusova kri po spremenjenju na oltarju.

»Sacrificium nostrum« ni darovanje sebe, niti ni darovanje kruha in vina. Besedna zveza z ostalimi molitvami v drugem delu maše za »sacrificium nostrum« ne dopušča drugačnega pomena kakor dar Jezusovega telesa in Jezusove krvi, ki bo po spremenjenju na oltarju. Kajti vse molitve

pred »in spiritu humilitatis« in molitve, ki sledijo, imajo v mislih in govorijo o Jezusovem telesu in Jezusovi krvi.

Ko mašnik dvigne na pateni hostijo, da jo pripravi na oltar, že v duhu gleda pred seboj i Jezusovo telo in moli: Suscipe... hanc immaculatam hostiam, quam offero tibi, Deo meo... ut... proficiat ad salutem im vitam aeternam.

Prav tako mašnik v duhu gleda Jezusovo kri, ko moli s kelihom v roki: Offerimus tibi calicem salutaris, ut... pro nostra et totius mundi salute cum odore suavitatis ascendat.

Ko vinu priliva vodo, zopet moli: ... da nobis per huius aquae et vini mysterim, eius divinitatis esse consortes...

In ko mašnik zmoli »in spiritu humilitatis...« imajo sledeče molitve še vedno v mislih Jezusovo telo in Jezusovo kri -- najsvetejši dar. Takoj v prvi molitvi prosi: Veni, sanctificator omnipotens Dues et benedic hoc sacrificium... blagoslovi ta dar (da ti bo prijeten, čeprav ga prinašamo ubogi grešniki).

Sklonjen k oltarju prosi mašnik: Suscipe... hanc oblationem, quam tibi offerimus ob memoriam passionis... Jesu Christi...

In: Orate, fratres: ut meum ac vestrum sacrificium acceptabile fiat... Suscipiat Dominus sacrificium de manibus tuis... ad utilitatem quoque nostram, totiusque Ecclesiae suae sanctae.

Jasno je, da »sacrificium nostrum« v molitvi: in spiritu humilitatis... pomeni dar Jezusovega telesa in Jezusove krvi, ki bosta po spremenjenju na oltarju. In liturgičen pomen te molitve je torej tale. Na oltar smo pripravili kruh in vino za Jezusovo telo in Jezusovo kri. Po spremenjenju bomo oboje Bogu darovali kot naš dar. Toda mi smo slabi in grešni ljudje. Zato s to molitvijo Boga prosimo že v naprej, naj milostno sprejme ta dar, kaj mu ga prinašamo v vsej ponižnosti in skesanosti.

Da bomo lažje umevali to in ostale molitve v tem delu maše, moramo imeti pred očmi pravi pomen in smisel tega drugega dela maše. Kakor v prvih stoletjih tako tudi dandanes v drugem delu maše mašnik kruha in vina dejansko ne daruje, ampak pripravi na oltar za Jezusovo daritev. In med to pripravo pri posameznih dejanjih opravlja molitve, v katerih misli že na Jezusovo telo in Jezusobo kri na oltarju. Zato

ta del maše danes — vsaj v katehetični literaturi — pravilno imenujejo p r i p r a v a d a r o v (priprava naših darov kruha in vina za Jezusovo daritev). Nekateri gredo še dalje in ta del maše imenujejo kar p r i p r a v a d a r i t v e. Zakaj? Pripravo kruha in vina na oltar je Cerkev povezala z našo duhovno pripravo na daritev, ki se bo izvršila na oltarju. Cerkev v tem delu maše ne pripravlja na oltar le kruha in vina, ampak tudi nas duhovno pripravlja na najsvetejše dejanje. (Prim. Willam, Unser Weg zu Gott. Str. 294.) Tej duhovni pripravi je namenjena molitev: In spiritu humilitatis..., Pridi, Posvečevalec... umivanje rok... molite, bratje... in še druge molitve.

3. Naročilo Pija XII. v okrožnici Mediator Dei torej ne posega v miselni tok liturgije v drugem delu maše. Pač ga posega v ljudsko pobožnost pri tem delu maše.

Ljudska pobožnost se pri spremenjenju že stoletja v molitvi in pesmi posveča le češčenju sv. Rešnjega telesa. Zato pa je daritvene misli prenesla v drugi del maše. Tu je pozabila na nekdanje darovanje vernikov, denarno obliko tega darovanja pa je napravila za nekaj samosvojega brez notranje povezanosti z liturgijo. Liturgično pripravo posrednih darov vernikov — kruha in vina — po mašniku na oltar je napravila za mašnikovo darovanje kruha in vina. Iz duhovne priprave po molitvi »in spiritu humilitatis« je napravila naše osebno darovanje. Z ostalimi molitvami, ki naj služijo duhovni pripravi, pa ne ve, kaj početi. Naročilo Pija XII. je pobuda ljudski pobožnosti, da se bolj približa liturgiji in svoje daritvene poudarke prestavi tja, kjer jih ima lturgija. Lahko moli in poje o daru kruha in vina, a kot o daru vernikov, ne pa, da jih mašnik daruje. Namesto k darovanju sebe naj nas spodbuja k ponižnosti in skesanosti, naj prosi Sv. Duha za blagoslov, da bo naša daritev Bogu všeč; naj nas spodbuja k molitvi za milostni sprejem naše daritve Jezusovega telesa in Jezusove krvi. Najprimernejša skupna glasna molitev v tem delu naj bi bila liturgična: in spiritu humilitatis... Preprosto bi zajeli to pripravo v besede: Nebeški Oče, z mašnikom polagam na oltar dar kruha in vina. Tako se hočem pridružiti Jezusovi daritvi, ki se bo izvršila na oltarju.

Unde et memores...

Prva molitev po povzdigovanju navezuje na zadnji stavek spremenjenja — na Jezusovo naročilo: »Kolikorkrat boste to delali, delajte v moj spomin.« Zato pričenja: Unde et me-

mores..., konča pa z običajnim sklepom: Per eundem Christum, Dominum nostrum. Amen. Vsebina te molitve obsega zaokroženo daritveno celoto. Razdeljena je na tri odstavke; prvi ima dve misli, drugo eno, tretji zopet dve misli.

1. V prvem ostavku se molitev najprej spominja Jezusovega odrešilnega delovanja: Unde et memores, Domine, nos servi tui, sed et plebs tua sancta, ejusdem Christi Filii tui, Domini nostri, tam beatae passionis nec non et ab inferis resurrectionis, sed et in caelos gloriosae ascensionis:...

Participalna oblika »memores« kaže, da glavni poudarek ni na spominu Jezusovega odrešilnega delovanja, ampak na sledeči daritvi, izraženi z besedami: offerimus praeclarae majestati tuae de tuis donis ac datis, hostiam puram, hostiam sanctam, hostiam immaculatam, Panem sanctum vitae aeternae, et Calicem salutis perpetuae.

Kdo so tisti, ki darujejo? Nos servi tui, sed et plebs tua sancta. Darujejo torej: mašnik, navzoči verniki, seveda pa tudi vsi verniki, saj je mašnik pred oltarjem zastopnik vseh vernikov — vse Cerkve. In če govorimo, da je sadov maše delezen najprej mašnik, potem navzoči in končno vsi verniki, smemo podobno govoriti o osebnih darovavcih pri maši. Mašnik osebno daruje, navzoči verniki osebno darujejo po mašniku, čeprav se končno dar prinaša Bogu tudi v imenu vseh vernikov, vse Cerkve. Darovavec torej ni samo Cerkev kot taka, najprej so tu osebni darovavci: nos servi tui, sed et plebs tua sancta (navzoči verniki).

In kaj darujejo mašnik in božje sveto ljudstvo? Panem sanctum... et Calicem salutis... Presplošno in premalo določno bi bilo reči, da darujemo posvečene darove. Pod podobo kruha je Jezusovo telo in pod podobo vina je Jezusva kri. Dar, ki ga prinaša nebeškemu Očetu mašnik in sveto ljudstvo, je Jezusovo telo in Jezusova kri na oltarju. Pri spremenjenju to telo in to kri na oltarju daruje najprej Jezus nebeškemu Očetu in tako obnovi svojo daritev na križu. In z Jezusom to telo in kri na oltarju — po tej molitvi — daruje nebeškemu Očetu tudi mašnik, darujejo pa tudi vsi navzoči, sveto ljudstvo. Tako je maša Jezusova daritev, je pa tudi naša daritev. In vsak vernik pri maši v trenutkih po povzdigovanju lahko moli: Nebeški Oče, po mašnikovih rokah tudi jaz tebi darujem Jezusovo telo in Jezusovo kri na oltarju.

2. V drugem odstavku daritvena misel prehaja v prošnjo za sprejem darov.

Supra quae propitio ac sereno vultu respicere digneris: et accepta habere, sicuti accepta habere dignatus es munera pueri tui justi Abel, et sacrificium Patriarchae nostri Abrahae: et quod tibi obtulit summus sacerdos tuus Melchisedech...

Slovenski prevod misala pripominja, da je to prošnja za sprejem daritve nove zaveze. Reči moramo, da je to presplošno označeno. — Kdo je po spremenjenju daroval Jezusovo telo in Jezusovo kri na oltarju? Na čigav dar naj se nebeški Oče milostno ozre? Daroval ju je Jezus sam in tako obnovil svojo daritev na križu. Daroval je Jezusovo telo in Jezusovo kri na oltarju kot svoj dar tudi mašnik, darovali so kot svoj dar tudi verniki. — Da bi v tej molitvi prosili nebeškega Očeta, naj milostno sprejme Jezusovo daritev njegovega telesa in njegove krvi, je nesmiselno in zato nepotrebno. Tudi brez naše prošnje nebeški Oče z milostnim obličjem sprejema, kar mu daruje njegov Sin. V tej molitvi prosimo torej za sprejem daru Jezusovega telesa in Jezusove krvi, v kolikor ga mi darujemo nebeškemu Očetu. Dar je sam po sebi res neskončno vreden in Boga všeč; a mi darivavci smo slabi, grešni ljudje, nevredni tudi s tem darom stopiti pred božje obličje. Zato prosimo nebeškega Očeta, naj naš dar milostno sprejme. Sprejme naj ga tako milostno — prosimo — kakor je nekdaj sprejel dar Abela, Abrahama in Melkizedeka.

Ta molitev v novi krepkejši obliki ponavlja prošnjo, ki smo jo izrekli ob pripravi darov, ko smo molili: In spiritu humilitatis et in animo contrito suscipiamur a te, Domine; et sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie, ut placeat tibi, Domine Deus.

3. Tretji odstavek najprej prošnjo za milostni sprejem naše daritve ponovi v novi veličastni obliki: Supplices te rogamus, omnipotens Deus: jube haec perferri per manus sancti Angeli tui in sublime altare tuum, in conspectu divinae majestatis tuae:... (Prim. Raz 6, 9). Nato pa daritvena prošnja preide v obhajilno prošnjo za obilne milosti vsem, ki bodo te darove zaužili: ut, quotquot ex hac altaris participatione sacrosanctum Filii tui Corpus et Sanguinem sumpserimus, omni benedictione caelesti et gratia repleamur. Per eundem Christum, Dominum nostrum. Amen.

Papeževo naročilo v Mediator Dei naj nam bo v spodbudo, da svojo daritev Jezusovega telesa in Jezusove krvi vedno bolj zavestno opravljamo. Predvsem pa nas uči, naj darovanje sebe ne bo priprava na daritev Jezusovega telesa

in Jezusove krvi, ampak povezava s tom daritvijo. Ta povezava dobiva pri sledečem obhajilu božjo pomoč, da darovanje sebe ne ostane le lepa in pobožna beseda, ampak dejanje v dnevnem življenju.

4. Ljudska pobožnost ima v papeževem naročilu opozorilo, naj se v teh najsvetejših trenutkih maše povrne nazaj k stvarnosti liturgije. Namesto da bi obračala vso pozornost češčenju sv. Rešnjega telesa, naj jo posveti daritvi Jezusovega telesa in Jezusove krvi. Prav je, da pri povzdigovanju na kratko in prisrčno pozdravimo Jezusa, zato je povzdigovanje. Predvsem pa naj — vsaj ob nedeljah in praznikih — v glasni skupni molitvi vsa množica v cerkvi daruje Jezusovo telo in Jezusovo kri. Prosto po liturgiji bi lahko molili: Nebeški Oče, z mašnikom tudi jaz tebi darujem Jezusovo telo in Jezusovo kri, in z Jezusom ti darujem tudi sam sebe. Zlasti bi bilo treba poskrbeti za res daritvene pesmi, ki jih danes nimamo za trenutke po povzdigovanju.

Povzdigovanje pri maši, ki je prišlo v navado že okoli 13. stoletja, je polagoma zatemnilo umevanje daritve. Na mašo so vedno manj gledali kot na daritev. Vedno bolj se je izoblikovalo evharistično češčenje. To je skozi stoletja gledanje na evharistijo potiskalo na obrobna pota. Treba bo še veliko vzgojnega dela, če hočemo v naši generaciji doseči preokret, da maša ni pobožnost, temveč daritev Jezusova in ob enem naša daritev. (Prim. Parsch, Messersklärung, Str. 3 i 9, 321). Tudi v naročilu Pija XII, naj z Jezusom po povzdigovanju darujemo tudi sebe, moramo gledati in uporabljati kot pripomoček pri tej prevzgoji nas duhovnikov samih, zlasti pa vernikov.

Dr. FRANE AMBROŽIČ

PROBLEM KATEHIZACIJE NA PRIMJERIMA

(Može li se ili ne može? Šta kažu činjenice?)

Inicijativa i veledušnost uvijek su glavna stvar u duhovnoj pastvi. Tko radi, uspijeva. »Deus incrementum dat« (1. Kor. 3, 6, 7.). Tko povede, ljudi za njim i polaze. »Tko traži, nalazi« (Mat. 7, 8.; Luk. 11, 10.). Nađe i suradnika; nađe i sredstava.

Nije — zbog drugih razloga — zgodno iznositi primjere i ako je to zapravo metoda koja najbolje uvjerava; dokaz koji je najteže pobiti; sugestija koja se silovito nameće ljudima dobre volje i neodoljivo ih povlači za sobom. »Exempla trahunt!«

Ne ćemo ni mi iznositi konkretnih primjera, i ako bismo mogli. Malo tko da ih nije doživio. I kad ih ne traži. Samo čuješ kako neka dobra duša iz Zagreba, iz Beograda, iz Sarajeva pomaže tamo negdje daleko u Dalmaciji ili u Boki Kotorskoj mladoga svećenika kojega nikada u životu nije ni vidjela, s kojim još nije ni riječi progovorila: čula je slučajno od nekoga za njega kako je valjan, koliko radi, kako se pati, i — šalje mu svaki mjesec svoj prilog, kupi za njega, sprema mu pakete i crkvene stvari. Samo se začudiš kad odjednom u ispovjedaonici konstatiraš da dvije tri osobe u istom gradu ni ne znajući jedna za drugu vode paralelno brigu o potrebama neke crkve u gradnji ili neke dobrotvorne akcije u nekom selu kojemu znadu samo ime: čitave »bale« idu tamo haljina i ruha; vezivo, antipendiji, ćilimi, slike. Samo zineš kad te negdje na strani dok putuješ stanu pitati — i u ovoj sakristiji i u onoj, i u ovom samostanu i u onom — za nekog mladog planinskog župnika ili kapelana: više o njemu znadu nego ti koji si mu prvi susjed. Sve će za njega učiniti. Koja i lokalna akcija u župi nema svojih oduševljenih pomagača, širitelja, revnitelja, financiera?. Još se nikada ništa nije u crkvenom životu započelo, a da je zapelo samo na manjku suradnika i sredstava. Ako je zapelo, uvijek je skoro zapelo na indolenciji ili na zamoru onih koji su akciju poveli a onda stali na pola puta: »Hic homo coepit aedificare et non potuit consummare«! (Luk. 14, 30).

U vjernicima ima često više religioznog idealizma, nego u nama svećenicima. I više požrtvovnosti. I više agilnosti. Ali naše je da počnemo. Od nas mora doći inicijativa. Položaj nam je takav. Zvanje nam je takvo. Ljudi, i kad nešto žele, i kad

nešto konkretno nose u glavi, neće mimo nas: čekaju da ih povedemo. Priznaju nam auktoritet i vodstvenu ulogu. Osjećaju instiktivno na komu je u Crkvi glavna odgovornost i tko je prvi pozvan da zasuče rukave.

Može se. Sa suradnicima ili bez suradnika. Može se i u katehizaciji. I tu: tko radi i uspijeva. I za to govore činjenice. A »contra factum non valet argumentum!«

Naivno bi bilo reći da na polju katehizacije ne postoje problemi i poteškoće. Da se treba samo odlučiti i započeti, da treba samo proglasiti sate katehizacije sa oltara, pa da će se crkva ili dvorana odmah napuniti sa 100, 300, 400, 900 djece: već kako je koja župa velika. Mnogi se svećenici godinama iskreno trude pa opet ne ide. Ili bolje rečeno: ide, ali mršavo. Na jednom su mjestu prilike puno nepovoljnije nego na drugom. Negdje je katehizacija decenijima prije zanemarivana: i ona školska dok je još bila obligatna. Nema svatko ni organizacijskog talenta. A nema ni takta ni osobne atraktivnosti: momenta koji je kad se radi o omladini uvijek presudan. Netko ne može — zbog starosti ili bolesti — a netko i neće da se »previše« napreže.

Samo, činjenica je i to, da bitke za katehizaciju djece nijesmo nikada izgubili i bez svoje krivnje: veće ili manje. Nitko tko je s njom doživio totalan neuspjeh ne može reći da je učinio sve što je mogao i da je, napuštajući bojište, napravio gestu dostojnu apostola i pastoralno korektnu. Tko je god ozbiljno, ustrajno, savjesno i požrtvovno radio, uspio je koliko toliko. I uvijek je, makar i pomalo, išao naprijed.

A neki su — i nad tim se svi moramo zamisliti — polučili i velike, izvanredne uspjehe. I u okolnostima koje nijesu bile puno bolje nego na drugim župama. I u krajevima gdje inače sa vjerskom poukom općenito ne stoji nimalo sjajno.

Ima gradskih župa — možemo im uvijek navesti ime — gdje hiljadu katoličke djece pohađa vjeronaučnu obuku: što iz grada, što iz okolnih sela. Ima osrednjih radničkih župa gdje je mladi svećenik za dva tri mjeseca podignuo broj polaznika vjeronauka na 500. Ima opet osrednjih župa u gradsko-radničkom predgrađu gdje već godinama broj polaznika vjeronauka ne slazi ispod 400. Ima provincijskih župa gdje praktično sva katolička mladež — i ona iz viših srednjih škola — dolazi na katehizaciju: sa 95 posto. Ima primitivnih seoskih župa sa 200 redovitih polaznika. Ima velikih i rasutih župa gdje je sistemom ekskurentne pouke po selima bilo obuhvaćeno 500, 600 djece, omladinaca i omladinki: preko 50 posto.

Pred takvim činjenicama — ne pričama — nije lako reći: »Ne može se. Iluzorni su svi pokušaji!«

Nijesu iluzorni ako se radi. Samo dakako nijedan od ovih velikih uspjeha nije bio otkupljen i bez velike cijene. Ti se ljudi nijesu žalili. Dao se je čovjek sav na to. I govorio je. I čitao je s oltara prema maticama djecu koja dolaze a ružio onu, koja ne dolaze. I djeci je na svaki način olakšavao pohod vjeronauka. I brinuo se da ne ozebu u crkvi. I prostirao im rogožine. I donosio im u crkvu električne peći. I gradio im čekaonicu i dvoranu. I pjevao je s njima. I vježbao s njima deklamacije. I nabavljao slike i dijapozitive. I kupovao im katekizme i časopise. I uvodio đačke i večernje Mise. I neprestano agitirao među vjernicima za katehizaciju. I bio spreman na kojekakve smetnje i neprilike.

Nitko ne kaže da je problem katehizacije lak. Ali nije nerješiv. Pastorizacija i apostolat nikada nijesu bili ni zabava ni amaterstvo. Oni su uvijek znoj i krv srca. Apostolski Pavli mogli su i mogu sve. Oni se ničega ne boje i ni pred čim ne uzmiču (Dj. Ap. 20, 24.).

»Potuerunt isti et istae . . .«

Dr Čedomil Čekada

BOGORODICE DJEVICE PREČISTI ZARUČNIK

(Sv. Pijo X)

6. ŠTOVANJE SVETOG JOSIPA

Općenito je pravilo u svrhunaravnom redu: što je netko na zemlji bio bliži Bogu, to će mu biti bliži i u nebu, a prema toj blizini se određuje i naša pobožnost i naše štovanje Božjih ugodnika. Samo Presvetom Trojstvu i božanskom Spasitelju dugujemo k u l t, to jest religiozno štovanje, k l a n j a n j a i k u l t l a t r i j e. Svim svecima i anđelima k u l t d u l i j e.

Već je često puta isticano da se pobožnost prema svetom Josipu i njegov kult malo pomalo i kasno javljaju u Crkvi. Dok to priznajemo, moramo učiniti nekoliko distinkcija. Najprije, drugo je privatna pobožnost i p r i v a t n i k u l t, a drugo j a v n o š t o v a n j e. — Zatim, privatno se štovanje može ograničiti na pobožnost pojedinaca, a ono se može odraziti i u djelima Otaca i crkvenih pisaca. Napokon, u našem

Pred takvim činjenicama — ne pričama — nije lako reći: »Ne može se. Iluzorni su svi pokušaji!«

Nijesu iluzorni ako se radi. Samo dakako nijedan od ovih velikih uspjeha nije bio otkupljen i bez velike cijene. Ti se ljudi nijesu žalili. Dao se je čovjek sav na to. I govorio je. I čitao je s oltara prema maticama djecu koja dolaze a ružio onu, koja ne dolaze. I djeci je na svaki način olakšavao pohod vjeronauka. I brinuo se da ne ozebu u crkvi. I prostirao im rogožine. I donosio im u crkvu električne peći. I gradio im čekaonicu i dvoranu. I pjevao je s njima. I vježbao s njima deklamacije. I nabavljao slike i dijapozitive. I kupovao im katekizme i časopise. I uvodio đačke i večernje Mise. I neprestano agitirao među vjernicima za katehizaciju. I bio spreman na kojekakve smetnje i neprilike.

Nitko ne kaže da je problem katehizacije lak. Ali nije nerješiv. Pastorizacija i apostolat nikada nijesu bili ni zabava ni amaterstvo. Oni su uvijek znoj i krv srca. Apostolski Pavli mogli su i mogu sve. Oni se ničega ne boje i ni pred čim ne uzmiču (Dj. Ap. 20, 24.).

»Potuerunt isti et istae...«

Dr Čedomil Čekada

BOGORODICE DJEVICE PREČISTI ZARUČNIK

(Sv. Pijo X)

6. ŠTOVANJE SVETOG JOSIPA

Općenito je pravilo u svrhunaravnom redu: što je netko na zemlji bio bliži Bogu, to će mu biti bliži i u nebu, a prema toj blizini se određuje i naša pobožnost i naše štovanje Božjih ugodnika. Samo Presvetom Trojstvu i božanskom Spasitelju dugujemo kult, to jest religiozno štovanje, klanjanja i kult latrije. Svim svecima i anđelima kult dulije.

Već je često puta isticano da se pobožnost prema svetom Josipu i njegov kult malo pomalo i kasno javljaju u Crkvi. Dok to priznajemo, moramo učiniti nekoliko distinkcija. Najprije, drugo je privatna pobožnost i privatni kult, a drugo javno štovanje. — Zatim, privatno se štovanje može ograničiti na pobožnost pojedinaca, a ono se može odraziti i u djelima Otaca i crkvenih pisaca. Napokon, u našem

slučaju napose, štovanje u istočnoj i štovanje u zapadnoj Crkvi.

Pretpostavivši te tri distinkcije, pokušat ćemo odgovoriti na tri pitanja: prvo, koji kult pripada sv. Josipu; drugo, razvoj njegova kulta; treće, naša dužnost prema sv. Josipu.

1. U pitanju: koji kult pripada sv. Josipu, ima vrlo dobrih i lijepih misli kod Müller-Bakšića, Sv. Josip, str. 77—82 (posljednje poglavlje), a time se prilično, premda indirektno, opširno zabavio i prof. Stano u Encicl. cattol. VI (1951) st. 796—802, dok u istom svesku iscrpljivo piše o sv. Josipu u liturgiji Dom Pietro Siffrin (802—804). I P. R. Moreau S. J., u svom lijepom djelu: Saints et Saites de Dieu (I, Tours, 1925, 360—364) dobro govori o tim pitanjima. Nije potrebno da iznosim sve njihove podatke. U vezi s onim što smo dosad govorili, želio bih jedino dodati par crta.

Mislim da smo dosta jasno istakli osobiti položaj što ga je sv. Josip zauzimao na zemlji: držali su ga ocem Isusovim, a to je i bio, ne po krvi i tijelu, ali stvarno: po svojoj službi, po svojoj brizi za nj, po svojoj očinskoj ljubavi prema njemu. Bio mu je tako otac, da naš bijedni jezik ne može iznaći zgodan izraz da to svrhunaravno očinstvo označi barem približno adekvatno. Zatim, bio je pravi muž presvete Djevice, i tim ženidbenim vezom s njom on je izvršio jedan od preduvjeta što ih je Bog postavio za djelo Utjelovljenja svoga Sina, to najveće djelo njegove ljubavi prema nama. S time Josip ulazi u čudesni okvir »hipostatskog sjedinjenja«, u koji — osim Marije — ne ulazi ni jedan anđeo ni svetac. Dakako, Marija ulazi u taj presveti okvir mnogo odličnije i više nego sv. Josip. Zbog toga, kao i zbog ostalih razloga, njoj pripada kult koji se bitno izdiže iznad kulta dulije, i nazvamo ga kultom hiperdulije.

Sv. Josipu pridaju bogoslovci kult protodulije. Crkva još nije izrekla svoj sud o tome. Dosta se otaca kod prvog Vatikanskog koncila zauzimalo za to, da bi se službeno sv. Josipu priznao specijalni kult protodulije. Zanimljivo je, zašto »specijalni«? Možda zbog toga, što ako rečemo naprosto protodulije, onda se lako može shvatiti kao da sv. Josipu pripada isti kult kao i svim drugim svecima i anđelima, samo u većem stepenu. A ipak, kako ističu Müller-Bakšić, položaj je sv. Josipa prema hipostatskom sjedinjenju bitno i specifično (str. 79) različan od onoga drugih svetaca, prema tome i njegovo štovanje je specifično

različno od njihova. Možda će drugi Vatikanski koncil, koji sretno počinje, riješiti i to pitanje. A međutim mi možemo slobodno upotrebljavati i dalje naziv protodulija, no imajući na umu sada spomenutu razliku. Možda ni ovdje naš siromašni jezik neće naći potpuno adekvatna izraza...

2. Štovanje sv. Josipa kroz vjekove nosi na sebi kao neki odraz njegova stava u sv. Evanđelju. Tu nam se sv. Josip prikazuje kao u nekoj pozadini. Poslije onoga događaja u Jeruzalemu s dvanaestogodišnjim dječakom Isusom i izjavom sv. Luke da mu je Isus bio »podložan« (Lk 2, 51), više ništa ne doznajemo o njemu. I njegovo štovanje, a ono je postojalo sve od najstarijih vremena kršćanstva, ostaje dugo vremena u zatišju privatnog štovanja. O tome nam svjedoče one slike u katakombama; pa i same apokrifne knjige dokazuju zanimanje vjernika za Isusova Hranitelja. Domalo veliki pisci i crkveni Oci govore zanosno o njemu. Malo pomalo ulazi Josipovo ime u javni kult, najprije na Istoku, a malo kasnije i na Zapadu. Zanimljivo je da su nam najstariji dokazi Josipova javnog štovanja sačuvani iz Egipta, kako smo vidjeli (cfr. Služba Božja I, br. 4, 14—16) da i najstarija molitva njegovoj presvetoj Zaručnici potječe odatle. Apokrifna »Povijest Josipa Tesara« (iz IV st.) stavlja, pače, na 20. lipnja i njegov spomen-dan. U 9. vijeku pa dalje sve se više spominje u menologijima, sinaksarijima, kalendarima. Već tada se spominje i 19. ožujka kao njegov dan.

Za križarskih vojna kult se sv. Josipa još više širi. Križari su u Nazaretu podigli njemu u čast veličanstvenu baziliku. I otada se crkve u Josipovu čast sve češće grade i na Zapadu. Sada izlaze na poprište veliki sveci i bogoslovci kao vjesnici Josipove slave. Robert od Deutza (+1133), sv. Bernard (+1153), sv. Brigita (+1375), sv. Vinko Fererski (+1419), Ivan Gerson (+1429), da spomenemo samo nekoliko imena, vatreni su pobornici njegova štovanja. Četrnaesti vijek se može nazvati prvim vijekom sve bujnijega pokreta u štovanju sv. Josipa, koji se neće više zaustaviti do današnjeg dana.

Osobitu ulogu u tom novom pokretu imaju tri Bernardina, tri pučka misionara iz franjevačkog reda: bl. B. iz Feltre (+1429), sv. B. iz Siene (+1444), bl. B. de Bustis (+1500). Jednom franjevcu — Papi Sikstu IV pripada i čast, da je svetkovinu sv. Josipa unio u Rimski brevijar (Mleci 1479). A s franjevcima se natječu i ostali redovi u slavljenju velikog

Sveca. Ne zaostaju za njima ni drugi, te je svetkovinu sv. Josipa prihvatila čitava Crkva, a 8. V 1621. Grgur XV je proglašuje zapovjednim blagdanom.

Dominikanac Izidor de Isolani (c. 1477—1528) napisao je dosta odličnih djela, a jedno nosi naslov: Summa in quatuor partes divisa de donis s. Joseph, sponsi B. V. M. (Pavia 1522, a izdavala se i kasnije, ima pače i francuski prijevod iz 1861). Lijepim jezikom, obilnim znanjem i velikom pobožnošću odlikuje se to djelo, koje nabraja preko 60 darova sv. Josipa i skladno ih osvjetljuje.

Broj velikih i slavnih štovatelja i širitelja slave sv. Josipa ne da se ni izdaleka navesti, u svim narodima, na svim jezicima. Postao je pače običaj da svaki korizmeni propovjednik mora barem jednu propovijed izreći o sv. Josipu! Danas je štovanje sv. Josipa i vrlo popularno i Crkva ga promiče sa svim žarom.

Ipak ima nešto što boli sve štovatelje sv. Josipa: njegova imena nema u — kanonu! U tom pravcu su više puta upravljane molbe Sv. Stolici. Ja se uzdam da će naš slavno i sretno vladajući Sv. Otac Ivan XXIII ispuniti i tu prazninu. A gdje da se umetne ime sv. Josipa? Prije kanona u »Konfiteoru«, ispred sv. Mihovila, i u »Suscipe«, S. Tr., prije sv. Ivana Krstitelja. Zatim u samom kanonu, u »Communicantes« iza Genitricis: et S. Joseph patris putativi Dei et Domini... Zatim u molitvi »Libera« poslije Marijina imena. — Isto tako u Velikim litanijama bi trebalo staviti ime sv. Josipa odmah iza: Sveta Djevo Djevica, a ne kao sada iza sv. Ivana Krstitelja. To su desideria et vota, ali pia!

3. Upitamo li se sada, koje nam se dužnosti nameću iz svega što smo vidjeli u ovim člancima, ja mislim da je prva dužnost svakog svećenika, a pogotovu svakog dušobrižnika pomnjivo proučiti ljupko Apostolsko pismo Sv. Oca, što smo ga donijeli u prva dva broja »Sl. B.«.

Zatim, svaki će svećenik biti privatno vrlo pobožan sv. Josipu. Poslije sv. Mise izmolit će neizostavno svaki dan divnu molitvu: Virginum Custos (3 god. opr.; 7 god. u mjesecu ožujku i svake srijede, a jednom na mjesec potpuno. Enchiridion Ind., u. 473).

A javno i privatno svojim ćemo vjernicima preporučivati pobožnost prema velikom Svecu. Rado ćemo o njemu propovijedati. Sve odobrene oblike njegova štovanja širiti. Njegove svetkovine što svečanije slaviti.

Ne bi smjelo biti ni jedne **župske** crkve ili filijalne, u kojoj ne bi bio oltar sv. Josipa ili barem **velika i lijepa** (ne sa sijedom kosom i bijelom bradom!) slika, na odličnijem mjestu u crkvi.

Stari su župnici rado podizali **kapelice** sv. Josipa, da se putnik pomoli pred njima.

Osobito ćemo se pobrinuti da se u kršćanskim kućama nađe **slika** Svečeva. A kod **umirućih** da se ukućani mole dragomu Svecu, koji je bio tako sretan da je izdahnuo u naručju Isusa i Marije. Preporučujmo roditeljima da rado nadijevaju svojoj djeci njegovo Ime. Naučimo djecu da često zazivaju to moćno i sveto Ime, zajedno s Isusovim i Marijinim.

I onda: ljubimo mnogo sv. Josipa, a ta će nam ljubav najbolje znati kazati, što da učinimo na njegovu čast!

F. S. PETROV

SAKRALNA UMJETNOST

Nešto o glavnom oltaru

Kod glavnog oltara i kod oltara uopće nije najvažnije stil i materijal, nego mu ljepotu daje naša ljubav i briga. O tome kanim nešto reći.

No idemo redom! Ako je cijeli sanktuarij za nekoliko stepenica viši od ostale crkve, dovoljno je da oltar ima tri stepenice. Ali, ako je sanktuarij povišen samo za jednu ili dvije stepenice, onda treba najmanje pet oltarnih stepenica, pa da mogu pratiti obred i oni vjernici, koji nisu sasvim blizu glavnom oltaru.

Najčešće oltari imaju oblik stola il kamenog lijesa (sarkofaga). To su ozbiljni oblici. Stol nas sjeća na posljednju večeru a sarkofag na mučenike koji su krv i život dali za Krista. Pa zašto onda cijelu prednju stranu prekriti oltarnikom? Ti oltarnici ukrašeni su svim mogućim motivima, često u kričavim bojama ili su čak izvezeni blještavim metalnim pločicama, a kada se svećenik samo malo pomakne pred oltarom, ove pločice zatrepere i privuku svu pažnju vjernika na sebe. Svetohranište, koje bi uvijek moralo biti ono najljepše i najistaknutije, gubi se tada pred lažnim sjajem oltarnika.

Ne bi smjelo biti ni jedne županjske crkve ili filijalne, u kojoj ne bi bio oltar sv. Josipa ili barem velika i lijepa (ne sa sijedom kosom i bijelom bradom!) slika, na odličnijem mjestu u crkvi.

Stari su župnici rado podizali kapelice sv. Josipa, da se putnik pomoli pred njima.

Osobito ćemo se pobrinuti da se u kršćanskim kućama nađe slika Svečeva. A kod umirućih da se ukućani mole dragomu Svecu, koji je bio tako sretan da je izdahnuo u naručju Isusa i Marije. Preporučujmo roditeljima da rado nadijevaju svojoj djeci njegovo Ime. Naučimo djecu da često zazivaju to moćno i sveto Ime, zajedno s Isusovim i Marijinim.

I onda: ljubimo mnogo sv. Josipa, a ta će nam ljubav najbolje znati kazati, što da učinimo na njegovu čast!

F. S. PETROV

SAKRALNA UMJETNOST

Nešto o glavnom oltaru

Kod glavnog oltara i kod oltara uopće nije najvažnije stil i materijal, nego mu ljepotu daje naša ljubav i briga. O tome kanim nešto reći.

No idemo redom! Ako je cijeli sanktuarij za nekoliko stepenica viši od ostale crkve, dovoljno je da oltar ima tri stepenice. Ali, ako je sanktuarij povišen samo za jednu ili dvije stepenice, onda treba najmanje pet oltarnih stepenica, pa da mogu pratiti obred i oni vjernici, koji nisu sasvim blizu glavnom oltaru.

Najčešće oltari imaju oblik stola il kamenog lijesa (sarkofaga). To su ozbiljni oblici. Stol nas sjeća na posljednju večeru a sarkofag na mučenike koji su krv i život dali za Krista. Pa zašto onda cijelu prednju stranu prekriti oltarnikom? Ti oltarnici ukrašeni su svim mogućim motivima, često u kričavim bojama ili su čak izvezeni blještavim metalnim pločicama, a kada se svećenik samo malo pomakne pred oltarom, ove pločice zatrepere i privuku svu pažnju vjernika na sebe. Svetohranište, koje bi uvijek moralo biti ono najljepše i najistaknutije, gubi se tada pred lažnim sjajem oltarnika.

Zato je mnogo ljepše i ozbiljnije da se stavi čipka ili vezivo, koje nije šire od 15—20 centimetara. Jedino tamo gdje je menza zidana ili grubi betonski blok možemo staviti oltarnik koji prekriva cijelu prednju plohu menze. (Novac, što ga vjernici rado i često daju za oltarnik, može se korisno upotrijebiti za druge potrebe crkve.)

Na menzi stoje svetohranište i svijećnjaci.

Nije zgodno, ako je svetohranište toliko udaljeno, da svećenik jedva može otvarati vratašca, a još se više mora ispružiti da dohvati pokaznicu ili ciborij. Za to treba uzeti udaljenost koja odgovara i svećeniku nižeg rasta.

Po sadašnjem liturgijskom propisu na vratima svetohraništa smiju biti prikazani samo motivi koji su u izravnoj vezi sa sv. Euharistijom. Ali ima lijepih svetohraništa iz prijašnjih vremena gdje su na rezbarenim vratima prikazani prizori iz starog ili novog zavjeta. Te su rezbarije pozlaćene obično pravim zlatom. Takova se rezbarija može lijepo očistiti ili nanovo pozlatiti zlatnim listićima. Nikako se ne smije takova prava pozlata premazati t. zv. zlatnom broncom jer se time sve upropašćuje. Fini detalji rezbarije se zatrpavaju i drvo postaje masno. Sjaj premaza brzo se gubi a na takvoj podlozi ne može se više ni pravim zlatom pozlaćivati.

Na svetohraništu stoji tron za izlaganje Presvetog. Često takav tron ima i baldahin. To je lijepo samo ako iza oltara nema slike. Ali ako tron i baldahin prekrivaju dobar dio oltarne slike, onda to nije lijepo. Također nije dostojno oltara ako se tron improvizira od daščica i pokriva ručnim radom.

Umjesto toga treba napraviti solidno podnožje iz drveta ili kamena već prema materijalu oltara ili svetohraništa.

Lijevo i desno od svetohraništa stoje svijećnjaci. Veoma je važno da su svijeće savršeno okomito postavljene. Isto kao kod slika na stijeni tako je i kod svijeća i samo jedna koja stoji koso kvari cijeli dojam. I raspored svijeća mora biti skladan. Između svijeća postavljaju se obično vaze sa cvijećem. No kao što ništa nije dobro ako je previše tako je i sa cvijećem. Nekoliko grančica, nekoliko cvjetova u nekoliko vaza mnogo bolje djeluje nego prenatrpanost. Pogotovo je neukusno ako se još između svijećnjaka i vaza sa cvijećem postave kipići ili anđeli. I vaze neka budu što jednostavnije jer one su samo posude za cvijeće, a ne ukras za sebe.

Evo, ako se na sve ovo bude pazilo, biti će i onaj najskromniji oltar dostojanstven žrtvenik i prijestolje. Razumije

se da iza oltara mora također biti savršen red i obhod potpuno prazan i čist.

A sada još nekoliko uputa kako se postupa sa slikama i kipovima, sa drvenim i mramornim stvarima.

Slike koje su potamnile ali inače uščuvane mogu se čistiti sa sirovim krompirom. Slika se skida i stražnja strana obriše sa vlažnom i dobro izžmikanom krpom. Još je bolje u tu svrhu upotrijebiti komad jelenje kože koja se navlaži. Prednja se strana lagano i pažljivo obriše mekanom i čistom ali suhom krpom. Slika se zatim položi na stol ili ako je velika na ravan pod. Onaj dio koji će se čistiti treba podložiti knjigama ili daščicama tako da bude podloga tvrda. Krumpir se prereže i sa tom prerezanom plohom slika se pažljivo čisti. Kad je narezana ploha krompira uprljana, odreže se uprljani dio i sa novom plohom dalje čisti. To se ponavlja tako dugo dok narezana ploha krompira ostane sasvim čista. Potom se slika pažljivo i nježno obriše mekanom čistom krpom.

Nikada nije dobro da se čišćenje uljenih slika vrši upotrebom bilo kakve tekućine jer ona ulazi u one sasvim fine pukotine koje s vremenom nastaju na slici i time se slika ošteti. Krumpir pak ima samo toliko vlage da sliku očisti i ne oduzima ništa od laka kojim je slika prevučena i daje još lijepi sjaj.

Ako je slika već raspucana i oštećena, onda se ne smije u nju dirati. Takovu sliku može samo stručnjak obnoviti.

Okvir slike, ako je pozlaćen pravim zlatom, čisti se lako vinskim octom. Najprije se oprezno obriše prašina. Sa spužvicom ili kistom premaže se pozlata vinskim octom a kad se vidi da je ocat otopio ono zamazano, prelazi se čistom vodom i pusti da se samo posuši bez brisanja i trljanja. Ako je zlato izgubilo sjaj onda se 1 bjelanjak pomiješa sa malom žličicom kuhinjske soli i time se premaže pozlata.

Kipovi koji su obojeni uljenom bojom čiste se isto tako kao i slike.

Mramorni se kipovi čiste i peru sa vodom u koju smo dodali nešto salmijaka. Zatim se čistom vodom preplahnu i mekom čistom krpom trlja dok ne bude kip suh. Finim staklopapirom, koji rabe stolari, mogu se mramorni ili kameni kipovi također dobro očistiti.

Polirane mramorne ploče koje su izgubile sjaj postanu opet sjajne ako se toplom vodom i sapunom temeljito očiste i

nakon potpunog osušenja premažu sa veoma malo paste za parkete i svilenom krpom poliraju.

Gipsani bijeli kipovi i slično premažu se debelim slojem guste štirke (škrob) i drugi dan okefaju.

Svijećnjaci i druge metalne stvari najprije se temeljito očiste i onda premažu sa tekućinom alkohola i kolodijuma u jednakim dijelovima. Kolodij se dobiva u apoteci. Treba paziti da je tekućina svuda jednako razdijeljena. Ovako čišćeni predmeti mogu godinama zadržati svoj sjaj. Brončane se tvari samo taru mekom krpom da se patina ne bi oštetila.

Drveni se okviri očiste vlažnom, ne mokrom, krpom ili jelenjom kožom, a ako su politirani onda sa mekanom krpom, na koju stavimo malo maslinovog ulja.

Konačno još nešto o sagovima kod oltara.

Često se događa da se uglovi sagova izvijaju. To je ružno vidjeti a mogao bi netko i pasti. Tu se možemo pomoći tako da pod ugao pričvrstimo karton i presvučemo ga tkaninom iste boje koju ima stražnja strana saga. U zimi je dobro da se pod sag stavi nekoliko slojeva novinskog papira, koji čuva od hladnoće. Ako se sag čisti, treba ga lupati na poleđini a nikad na prednjoj strani.

Evo ovih par uputa neka budu našim svećenicima na pomoć, a slijedeći puta, ako Bog da, reći ću nešto o krstionici, uskrsnom svijećnjaku i drugom!

MILA VOD

MISAO LITURGIJE

Pod ovim — možda ne baš sasvim adekvatnim — naslovom kanimo povremeno donositi objašnjenja nekih značajnijih riječi i pojmova kojima se služi liturgija a koji često nama danas ne govore dosta živo i ne djeluju na nas svježe. To je zato što je njihovo značenje tokom vremena izblijedilo i postalo za nas nejasno, ili se tako reći posve iz sjećanja izgubilo široko sadržajno bogatstvo nekih od tih pojmova, pa oni danas djeluju šturo i bezbojno. Da se ti pojmovi u našoj svijesti osvježe i da se otkrije njihova sadržajna punina potrebno je poseći u otačku tradiciju. Naša je želja da to postignemo u ovom nizu pokušaja koji će — nadamo se — biti interesantni i korisni svakome koji zaista želi liturgiju razumjeti i okoristiti se religioznim misaonim i doživljajnim obiljem što su ga stoljeća utkala u liturgijske tekstove.

ADUNARE

Riječ ADUNARE iz molitve **Te igitur** misnog Kanona, zajedno s čitavom uklopljenom rečenicom QUAM PACIFICARE, CUSTODIRE, ADUNARE ET REGERE DIGNERIS, po svoj prilici predstavlja kasniji umetak u okvir ove molitve Kanona (1). Sv. Opat Milevitanski, koji piše svoje djelo protiv donatiste Parmenijana oko g. 365, znade da donatiste »in sacramentorum mysterio«

BILJEŠKE

1. Usp. Th. MAERTENS, **Pour une meilleure intelligence du Canon de la messe,** u PAROISSE ET LITURGIE, 1959, 414.
2. Usp. J. A. JUNGMANN, **Missarum sollemnia,** II, Wien 1948, 188, bilj. 13.
3. Na međusobnu vezu upozorava dr. D KNIEWALD, **Liturgika,** Zagreb 1937, 248.
4. c. 2; PL 79, 22.
5. Th. MAERTENS, n. dj., 415.
6. **Missarum sollemnia,** II, 188. — Slično shvaćanje, pozivajući se na A. CROEGAERTA, usvaja također dr. M. KIRIGIN, **Moja misa,** Zagreb 202.
7. B. BOTTE — CH. MOHRMANN, **L'Ordinaire de la Messe,** Paris-Louvain 1953. 75 i bilj. 12.
8. MAERTENS. nav. dj., 416.
9. Poznate su diskusije o pravom karakteru ovih molitava. E. PETERSON, **Uber einige Probleme der Didache-Uberlieferung,** u njegovoj knjizi **Frühkirche, Judentum und Gnosis, Studien und Untersuchungen.** Herder 1959, 170—171, iznosi mišljenje da su to izvorno euharistijske molitve, koje je redaktor našeg današnjeg grčkog teksta (tzv. Bryenios-tekst) kušao prilagoditi da budu molitve kod jela.
10. **Doctrina duodecim apostolorum** 9, 4; RAUSCHEN, Florilegium patristicum VII, 11.
11. **Doctrina** 10, 5; RAUSCHEN VII. 12.
12. III, 13; RAUSCHEN VII, 27.
13. Nav. dj., 416.
14. Usp. Sv. Ciprijan, **De catholicae Ecclesiae unitate,** c. 5.
15. Usp. L. CERFAUX, **La Théologie de l'Église suivant saint Paul.** Paris 1948, 143—157; naročito 155—157.
16. Vidi nešto o tom na istom mjestu kod CERFAUX-a.
17. Razumije se da je u pojmu tog sakupljanja uključen zahtjev da bude **zakonito** i da oni koji ga izvode budu **missi,** ali mi ovdje ne možemo razvijati cjelovitu teoriju.
18. CERFAUX, nav. dj., 140.
19. J. DANIÉLOU, **MIA EKKLESIA chez les pères grecs des premiers siècles, u L'Église et les Églises. Neuf siécles de douloureuse séparation entre l'Orient et l'Occident I** (Collection Irénikon), 129—139; o gornjem pitanju 137—138.
20. Ep. ad Magnum, ep. 69; 4, 1. O Crkvi kao kući u kojoj se jedino smije jesti Pascha vidi spomenuti članak DANIÉLOU-a, 130, slj.
21. DANIÉLOU, nav. dj., 134.
22. De lapsis, c. 2.
23. Ep. 73. c 18, 1.
24. Ep. 66, c. 8, 1.
25. Ep. 74, c. 6, 2.
26. Ep. 69. c. 5, 2.
27. Ep. 63, c, 13, 1—5.
28. Nedjeljni misal, Zagreb 1944^2, 21.
29. T. ŠAGI, **Liturgija uskrsne noći.** Rijeka 1957, 39.

UZ NOVI PRIJEVOD MISALA

Naši vjernici malo što traže kao Misal. ILO priznaje da je dosada vrlo malo učinio za vjernike, ali eto upravo izlazi nešto za njih. MOLITE, BRAĆO hoće da ih uvede u najveće što imamo na zemlji: u liturgijsku molitvu i žrtvu. List ima prilog SV. MISA ZA NEDJELJE I BLAGDANE

Usrdno molimo sve čitatelje »Službe Božje« neka po mogućnosti što više vjernika upozore da je to u stvari nedjeljni Misal. Dakle, ne bilo kakva »knjižica« nego pravi molitvenik, i to najviše traženi i najbolji molitvenik. Da se ne dogodi kao s letkom na kojem su štampani dijelovi sv. Mise koji spadaju na zajednicu

vjernika. Kad je urednik »Službe Božje« iznio na tečaju u Zagrebu prijedlog da bi to trebalo tiskati, svi su ga prisutni pozdravili oduševljeno. ILO se zadužio da ga tiska, a ipak se letak vrlo slabo raspačava.

Izdanja ILO-a nisu pravljena po komercijalnom ključu. Nastojalo se izvući samo uložen novac (ne i trud). Kod »Službe Božje« ne uspijeva ni to. Računalo se da je neki neće plaćati, ali se nije moglo računati na toliki broj nemarnih čitatelja. (Nisam li ja među njima?) I da nije bilo par ovećih milodara, list bi bio u velikom dugu. Neka se to ne dogodi i s »Molite, braćo«. Teško bi bilo naći nekoga koji bi izdao nedjeljni Misal i za dvostruku cijenu. Ovako ga vjernici mogu imati za samih 270 Din (ovaj 1. broj iznimno stoji 50 Din, jer sadrži i sav ordinarij Mise, a 11 će slijedećih svešćića biti po 20 Din). Ako nismo sposobni i voljni da ovo raspačamo, onda ne čekajmo Misal za svaki dan. Taj svi hoće da bude uvezan i lijep, a to je nemoguće bez najmanje 1500 Din po primjerku. Uz to tiskare traže polovicu svote na početku, a drugu polovicu na završetku svog rada. Brojevi su obično dosadni, ovi su možda i neugodni, ali je bilo potrebno jedanput ih iznijeti jasno.

Nameće se dakle zaključak: ako i malo želim liturgijsku obnovu svoga naroda, učinit ću sve da što više vjernika dobije u ruke »Sv. Misu za nedjelje i blagdane«, a po mogućnosti i mjesečnik koji je tumači.

*

Priređivači su se novog prijevoda dali na posao s uvjerenjem da sigurno neće nikoga posve zadovoljiti. Takav je to posao i takvi smo.

1. *»Čemu uopće novi prijevod?«* Iz posve jednostavnog uzroka što dosadašnji nisu na slobodnom raspolaganju. Uz to je uvjerenje mnogih da svi trebaju veće ili manje ispravke. Drugi narodi imaju mnogo više takvih prijevoda (na francuskom jeziku nekoliko desetaka). Perikope se nisu mogle uzeti doslovce iz najnovijih i najboljih prijevoda o. Rupčića i o. Dude. Oni su preveli samo jedan dio Sv. pisma i to hvalevrijedno prema originalnom grčkom tekstu. U Misalu je tekst Vulgate i takav treba prevoditi, a razlike nisu rijetke ni tako neznatne kako se misli.

2. *Na novom se je prijevodu radilo ozbiljno* i uz razne žrtve. Dr N. Žuvić je nanovo preveo perikope, Dr Lj. Kučan misni ordinarij i oracije, a M. Dragutinac pjesme promjenljivih dijelova. Njihov je rad pregledalo i ispravilo dvadesetak ljudi uz konzultiranje barem dvadeset naših i stranih prijevoda, a konačnu je reviziju obavio vlč. M. Meštrović, referent ILO-a za jezik.

Htjelo se je da prijevod bude vjeran i što jasniji. Izbjegavalo se previše novotarija, ali se rado donio nov izraz koji će čitača potaknuti da se malo zamisli i možda bolje shvati misao svetog pisca. Tu je zaista teško ugoditi, jer mnogi žele uz staro i nešto novo, ali što? Na prigovore je jednog ispravljača jedan prevodioc odgovorio: »Jedanput se hvatamo za staro, a drugi put ga hoćemo mijenjati. Tako učinih ja, a tako čini i on, samo tamo gdje sam ja ostavio staro on mijenja, a gdje sam mijenjao, njemu se sviđa staro.« Na utjehu svima: većina konsultiranih stranih Misala ima mnogo slobodniji prijevod od ovoga s mnogo više međusobnih razlika nego što ga imaju naši prijevodi.

3. Ovo je *izdanje za obične vjernike,* što je odlučilo o mnogočemu. Za promjenljive su dijelove uzeti naslovi koji će svima barem nešto reći. Netko je predlagao da se antiphona (ad introitum...) prevede: ulazni otpjev. Teško bi ga u puku tko prihvatio. Još je nezgodnije bilo gradual nazvati: stepenični otpjev (ili pripjev), jer malo tko zna zašto se tu spominju stepenice. Stavljen je stoga izraz koji je stvaran, a u svoje ga je vrijeme imao »Život s Crkvom« (prema prijevodu P. Parscha i nekih drugih). Najteže je s prefacijom, kako je obično zovemo svi koji je spominjemo. Puk malo pozna, a još manje shvaća doslovan prijevod: predslovlje. To je u stvari hvalospjev, a jer je uvod u glavni dio sv. Mise, može se i u naslovu reći: uvodni. Iz istog su razloga ispušteni navodi odakle je što uzeto iz Sv. pisma osim kod perikopa jer ih sada imaju mnogi i poželjno je da barem koji put pogledaju i kontekst.

4. Neke neće zadovoljiti ni *pravopis ovog prijevoda.* Odlučilo se za ovakav na temelju vrlo važnih savjeta. A tko će i tu pogoditi kad npr. treba pisati veliko početno slovo. Tako došašće pišemo s malim slovom, inače bi se i moralo pisati i Korizma, a mnogi žele što manje riječi s velikim slovom. I neka se naprečac ne predbacuje da je nov prijevod nedosljedan. Ispravno je pisati: začeće bl. Dj. Marije i Neoskvrnjeno začeće (jer je u drugom slučaju ime blagana koje traži veliko slovo prve riječi); ili evanđelje, a Evanđelje je naslov knjige.

5. Jedan je od uzroka zašto se ovako izdaje zasad samo Misal za nedjelje i blagdane, da se prije konačnog izdanja učine svi mogući *ispravci.* Prevodioci su i ispravljači ovog prijevoda svijesni da ih se može učiniti dosta. Tko dakle ima uz novi prijevod bilo koji prijedlog, kako bi se moglo bolje prevesti, neka ga saopći potpisanome (u Biograd n/m) i ILO će mu biti vrlo zahvalan. Isto tako i svakome koji *pomogne* raspačavati ovaj novi prijevod Misala.

Dr o. MARTIN KIRIGIN OSB
potpredsjednik ILO-a

MALI KATEKIZAM ILI MINIMUM VJERSKE POUKE

Ako je nešto pametno rečeno ili napisano a u isto vrijeme prijeko potrebno, onda nije dosta reći »doista je tako«, »doista lijepo govori i piše« i pri tome ostati, nego je potrebno sto puta reći i ne mirovati dok se pametna stvar ne privede u djelo. Inače od lijepih riječi i pametnih prijedloga nema koristi.

Dr Čedomil Čekada napisao je u 3. br. »Službe Božje« od ove godine članak pod naslovom »Dajte, tiskajte nam mali katekizam«. Ovaj članak trebalo bi, da pročitaju svi župnici i svi katehete, pa i preuzvišena gospoda biskupi, te da svi složno zavape: Dajte, tiskajte nam mali katekizam, ako ne želimo da naša zemlja bude kroz nekoliko decenija zemlja krštenih neznabožaca.

»Pitanje katehizacije, odnosno pouke djece i mladeži u vjeri, bez sumnje je naš najhitniji i najakutniji problem« kaže dr Čekada. »Pastoralna akcija na tom području, sustavna, organizirana, jedinstvena i solidarna ne trpi odlaganja«.

Što se dosada učinilo i čini u tom pogledu nije urodilo većim plodom. Pastoralna akcija nije bila jedinstvena, niti planska, niti

3. Ovo je *izdanje za obične vjernike*, što je odlučilo o mnogočemu. Za promjenljive su dijelove uzeti naslovi koji će svima barem nešto reći. Netko je predlagao da se antiphona (ad introitum...) prevede: ulazni otpjev. Teško bi ga u puku tko prihvatio. Još je nezgodnije bilo gradual nazvati: stepenični otpjev (ili pripjev), jer malo tko zna zašto se tu spominju stepenice. Stavljen je stoga izraz koji je stvaran, a u svoje ga je vrijeme imao »Život s Crkvom« (prema prijevodu P. Parscha i nekih drugih). Najteže je s prefacijom, kako je obično zovemo svi koji je spominjemo. Puk malo pozna, a još manje shvaća doslovan prijevod: predslovlje. To je u stvari hvalospjev, a jer je uvod u glavni dio sv. Mise, može se i u naslovu reći: uvodni. Iz istog su razloga ispušteni navodi odakle je što uzeto iz Sv. pisma osim kod perikopa jer ih sada imaju mnogi i poželjno je da barem koji put pogledaju i kontekst.

4. Neke neće zadovoljiti ni *pravopis ovog prijevoda*. Odlučilo se za ovakav na temelju vrlo važnih savjeta. A tko će i tu pogoditi kad npr. treba pisati veliko početno slovo. Tako došašće pišemo s malim slovom, inače bi se i moralo pisati i Korizma, a mnogi žele što manje riječi s velikim slovom. I neka se naprečac ne predbacuje da je nov prijevod nedosljedan. Ispravno je pisati: začeće bl. Dj. Marije i Neoskvrnjeno začeće (jer je u drugom slučaju ime blagana koje traži veliko slovo prve riječi); ili evanđelje, a Evanđelje je naslov knjige.

5. Jedan je od uzroka zašto se ovako izdaje zasad samo Misal za nedjelje i blagdane, da se prije konačnog izdanja učine svi mogući *ispravci*. Prevodioci su i ispravljači ovog prijevoda svijesni da ih se može učiniti dosta. Tko dakle ima uz novi prijevod bilo koji prijedlog, kako bi se moglo bolje prevesti, neka ga saopći potpisanome (u Biograd n/m) i ILO će mu biti vrlo zahvalan. Isto tako i svakome koji *pomogne* raspačavati ovaj novi prijevod Misala.

Dr o. MARTIN KIRIGIN OSB
potpredsjednik ILO-a

MALI KATEKIZAM ILI MINIMUM VJERSKE POUKE

Ako je nešto pametno rečeno ili napisano a u isto vrijeme prijeko potrebno, onda nije dosta reći »doista je tako«, »doista lijepo govori i piše« i pri tome ostati, nego je potrebno sto puta reći i ne mirovati dok se pametna stvar ne privede u djelo. Inače od lijepih riječi i pametnih prijedloga nema koristi.

Dr Čedomil Čekada napisao je u 3. br. »Službe Božje« od ove godine članak pod naslovom »Dajte, tiskajte nam mali katekizam«. Ovaj članak trebalo bi, da pročitaju svi župnici i svi katehete, pa i preuzvišena gospoda biskupi, te da svi složno zavape: Dajte, tiskajte nam mali katekizam, ako ne želimo da naša zemlja bude kroz nekoliko decenija zemlja krštenih neznabožaca.

»Pitanje katehizacije, odnosno pouke djece i mladeži u vjeri, bez sumnje je naš najhitniji i najakutniji problem« kaže dr Čekada. »Pastoralna akcija na tom području, sustavna, organizirana, jedinstvena i solidarna ne trpi odlaganja«.

Što se dosada učinilo i čini u tom pogledu nije urodilo većim plodom. Pastoralna akcija nije bila jedinstvena, niti planska, niti

organizirana niti solidarna. Svatko se snalazio kako je znao. Netko po staroj metodi, netko tobože po novoj, netko preveć stručno, netko opet tražeći mnogo, ali bez uspjeha.

Jezgroviti minimum vjerske pouke neka bude što prije odštampan u što većem broju, u najmanjem formatu, uz najmanju moguću cijenu, kako kaže dr Čekada. Zatim ga dati u svaku kršćansku kuću. I badava ako treba. Neka ovaj minimum bude isti u Hrvatskom Zagorju, u Slavoniji, u Bosni, u Dalmaciji, u cijeloj zemlji.

Glavni katehete neka budu otac i majka, brat i sestra, kum i kuma ili koji susjed. Svi ga moraju znati i onda druge učiti. Svećenici i katehete — osim redovite kateheze — neka budu tumači i ispitivači, kad stignu i gdje stignu, prigodom korizme, prije i za vrijeme ispovijedi, uz Misu na zarukama i vjenčanjima, kod krštenja i propovijedi, prigodom prve sv. Pričesti i priprave za Krizmu.

Kad se jedamput nauči ovaj apsolutni minimum, onda nije teško dalje poći u objašnjavanju, proširivanju i nadogradnji. Najteže je kad se nema ni pojma o vjerovanju, Božjim zapovijedima, glavnim kršćanskim istinama i sakramentima. Danas ima mnogo vjerskog neznanja. Nije ni čudo. Nema dovoljno vjerske pouke a ni katekizama ni molitvenika. Roditelji su izgubili smisao da su oni prije nego tko drugi dužni svoju djecu poučavati u vjerskim istinama.

Današnji čovjek hrli za senzacijama i modom. Da li je moguće takovom čovjeku pristupiti s opširnim i stručnim katekizmom? Malo će tko imati strpljivosti da ga čita, ali jedan mali jezgroviti katekizam prije će ga privući. Mnogo sam puta čuo pred Krizmu i pred prvu sv. Pričest kako roditelji i djeca traže mali katekizam iako posjeduju onaj veći.

Dajte tiskajte nam mali katekizam! I ja, eto, vapim s dr Čekadom.

Dr fra SVETOZAR PETRIC, župnik

DOPIS PREUZV. SPLITSKOG BISKUPA

Poštovani oče uredniče,

U vezi s kritičkim osvrtom pod naslovom: »Liturgija — moda, napast?«, koji je izišao u posljednjem broju Vašeg časopisa »Služba Božja«, str. 242. do 245, a potpisan je od dra o. Martina Kirigina O.S.B., molim Vas, radi pravednosti, da uvrstite u slijedeći broj ova kratka razjašnjenja i ispravke.

1. Članak »Litugija i razmatranje«, o kojem govori gore spomenuti kritički osvrt, izišao je u »Službenom vjesniku biskupije splitske i makarske«, br. V i VI (1962) str. 15 s., a napisao sam ga ja; potpis je ispao greškom slagara.

2. Nije istina, što o. Kirigin u svom osvrtu veli da je: «. . . članak »Liturgija i razmatranje« sastavljen prema istoimenoj knjižici supruga Maritain i prema reviji »La vie spirituelle« (isp. str. 242 Sl. B.), nego je istina, da sam taj svoj mali prikaz napisao na temelju revije »La vie spirituelle«, a da nisam imao pred očima knjižicu supruga Maritain »Liturgie et contemplation«. To je izričito rečeno u mom prikazu (isp. str. 15. r. 6—7 istog prikaza). Osim toga iskoristio sam studiju v. Malevez L. »Liturgie et priére

organizirana niti solidarna. Svatko se snalazio kako je znao. Netko po staroj metodi, netko tobože po novoj, netko preveć stručno, netko opet tražeći mnogo, ali bez uspjeha.

Jezgroviti minimum vjerske pouke neka bude što prije odštampan u što većem broju, u najmanjem formatu, uz najmanju moguću cijenu, kako kaže dr Čekada. Zatim ga dati u svaku kršćansku kuću. I badava ako treba. Neka ovaj minimum bude isti u Hrvatskom Zagorju, u Slavoniji, u Bosni, u Dalmaciji, u cijeloj zemlji.

Glavni katehete neka budu otac i majka, brat i sestra, kum i kuma ili koji susjed. Svi ga moraju znati i onda druge učiti. Svećenici i katehete — osim redovite kateheze — neka budu tumači i ispitivači, kad stignu i gdje stignu, prigodom korizme, prije i za vrijeme ispovijedi, uz Misu na zarukama i vjenčanjima, kod krštenja i propovijedi, prigodom prve sv. Pričesti i priprave za Krizmu.

Kad se jedamput nauči ovaj apsolutni minimum, onda nije teško dalje poći u objašnjavanju, proširivanju i nadogradnji. Najteže je kad se nema ni pojma o vjerovanju, Božjim zapovijedima, glavnim kršćanskim istinama i sakramentima. Danas ima mnogo vjerskog neznanja. Nije ni čudo. Nema dovoljno vjerske pouke a ni katekizama ni molitvenika. Roditelji su izgubili smisao da su oni prije nego tko drugi dužni svoju djecu poučavati u vjerskim istinama.

Današnji čovjek hrli za senzacijama i modom. Da li je moguće takovom čovjeku pristupiti s opširnim i stručnim katekizmom? Malo će tko imati strpljivosti da ga čita, ali jedan mali jezgroviti katekizam prije će ga privući. Mnogo sam puta čuo pred Krizmu i pred prvu sv. Pričest kako roditelji i djeca traže mali katekizam iako posjeduju onaj veći.

Dajte tiskajte nam mali katekizam! I ja, eto, vapim s dr Čekadom.

Dr fra SVETOZAR PETRIC, župnik

DOPIS PREUZV. SPLITSKOG BISKUPA

Poštovani oče uredniče,

U vezi s kritičkim osvrtom pod naslovom: »Liturgija — moda, napast?«, koji je izišao u posljednjem broju Vašeg časopisa »Služba Božja«, str. 242. do 245, a potpisan je od dra o. Martina Kirigina O.S.B., molim Vas, radi pravednosti, da uvrstite u slijedeći broj ova kratka razjašnjenja i ispravke.

1. Članak »Litugija i razmatranje«, o kojem govori gore spomenuti kritički osvrt, izišao je u »Službenom vjesniku biskupije splitske i makarske«, br. V i VI (1962) str. 15 s., a napisao sam ga ja; potpis je ispao greškom slagara.

2. Nije istina, što o. Kirigin u svom osvrtu veli da je: «...članak »Liturgija i razmatranje« sastavljen prema istoimenoj knjižici supruga Maritain i prema reviji »La vie spirituelle« (isp. str. 242 Sl. B.), nego je istina, da sam taj svoj mali prikaz napisao na temelju revije »La vie spirituelle«, a da nisam imao pred očima knjižicu supruga Maritain »Liturgie et contemplation«. To je izričito rečeno u mom prikazu (isp. str. 15. r. 6—7 istog prikaza). Osim toga iskoristio sam studiju v. Malevez L. »Liturgie et priére

privée« iz Nouvelle revue theologique n. 9 (1961) p. 914—942, premda je nisam citirao.

3. Nije istina, da »nije posve jasno, što je mišljenje Maritainovih, a što nepotpisanog pisca članka« (isp. str. 242 Sl. B.), nego je istina, da sam u svom prikazu, pod br. 1, s podcrtanim podnaslovom »Sadržaj knjižice« jasno iznio, u 28 redaka, sadržaj te knjižice (str. 15, r. 8—35 istog prikaza). Prema tome je jasno u mom prikazu napisano mišljenje Maritainovo, a ne moje. Stoga kritika o. Kirigina na str. 242, 243. i do polovine 244. ni malo ne pogađa mene, nego J. i R. Maritain.

4. U katoličkoj zapadnoj literaturi knjižica J. i R. Maritain »Liturgie et contemplation« Paris, 1959, izazvala je veliku pažnju i brojne studije i osvrte. Svi člankopisci, do kojih sam došao, priznaju vrijednost knjižice Maritainovih i ozbiljnost u njoj iznesenih teza. Nitko te teze ne naziva »deplasiranim«, iako svi ti člankopisci pobijaju temeljnu zabludu, koja se u Maritainovim tezama vjerojatno krije, da je naime kontemplacija vrednija od liturgije. Radi toga su i naglašene u mom prikazu teze o. Régamya i o. Locheta, koje se temelje na »Mediator Dei« (str. 16. Služb. vj.), da ne valja suprotstavljati razmatranje liturgiji i obratno, jer jedno bez drugoga malo vrijedi. To je, uostalom, i teza o. Kirigina u spomenutom njegovu osvrtu, pa mi je milo, da se u tom slažemo, iako se nismo odmah razumjeli.

5. O. Kirigin na poseban način uzima u obranu č. majku benediktinku, koja moli brevir u vagonu, i tako obavlja liturgijski čin. Ja, dotično o. Lochet, (jer sam ja samo iznio njegovo mišljenje) nisam napadao benediktinku, nego sam uzeo u obranu kršćansku obitelj, koja zajednički moli kompletorij na francuskom jeziku. Da li o. Kirigin misli, da kršćanski laik ne može obaviti ni jedan liturgijski čin samostalno? A što je sa sakramentom vjenčanja? Tko su tu liturzi? Mi znamo, koji su liturzi danas s obzirom na moljenje brevira, ali da li je misao o. Locheta zbilja protivna vjeri? Čudim se, da o. Kirigin u toj misli o. Locheta, veoma diskretno izraženoj vidi — nuto čuda — insinuiranu zabludu, »da je ženidba nad djevičanstvom« (str. 245. Sl. B.). Isticanje prava laikata u Crkvi Božjoj nipošto ne znači umanjivanje prava Bogu posvećenih osoba po sv. redu ili sv. zavjetima. To je barem toliko očigledno, da sam pretpostavio u mom članku, da će to svatko razumjeti. Nažalost o. Kirigin to nije razumio.

6. Napominjem još kao razjašnjenje, da je moj mali prikaz »Liturgija i razmatranje« bio samo uvod jedne moje egzorte o razmatranju, koju sam održao svećenicima na nekim dekanatskim pastoralnim zborovima po mojoj biskupiji. Sigurno je o. Kirigin skupa s nekim našim liturgistima, još prije rata, riješio vječni problem odnosa između osobe i kolektiva, ukoliko se taj problem očituje baš u molitvi... Ipak mi se činilo, da nije suvišno, uza svu našu predratnu liturgijsku literaturu, koja uostalom nije mlađem svećenstvu tako lako pristupačna, potaknuti moje svećenike-liturge na dnevno obavljanje barem polsatnog razmatranja. Iz iskustva naime znadem, da slabljenje i duhovnog i liturgijskog i apostolskog života počinje od zanemarivanja razmatranja. O. Kirigin je pak smatrao potrebnim, da iz moga Službenog vjesnika prenese taj problem pred nešto širu svećeničku javnost i da pri tom dade svoje tumačenje, kojim je u stvari iskrivio moje pisanje.

7. Vjerojatno o. Kirigin nije znao, tko je napisao članak, koji ga je toliko uzbudio. Ali to su znali moji svećenici (barem većina), i mnoge druge osobe. A i o. Kirigin je znao barem tko je odgovoran za taj nepotpisani članak. Stoga mislim, da traži pravednost, da mi bude dozvoljeno obraniti se ondje, gdje sam bio optužen.

Zahvaljujući Vam, poštovani oče uredniče, na ustupljenom prostoru ostajem

odani u Kristu

Dr FRANE FRANIĆ
biskup splitski i urednik Sl. vj.
biskupije splitske i makarske

Split, dne 25. IX 1962.

PRIMJEDBA

Molim čitatelje »Službe Božje« da još jedanput pročitaju 2. polovinu str. 244. i 1. polovinu str. 245. br. 5. Ako je tu i jedna riječ koja se može uzeti da je njom, izravno ili neizravno, optužen preuzv. g. splitski biskup Dr Frane Franić, neka se, molim, uzme kao da nije napisana. A što se tiče Maritainovih, da su i još glasovitiji, zaista nije na mjestu (dakle je de-plasirana) njihova teza, barem kako je došla do nas: »Auktori dakle ove knjižice vide u današnjem liturgijskom pokretu napast jednog kršćanstva bez nutarnjeg života, kršćanstva, koje se zanima za sve, osim za Boga i za dušu«.

o. MARTIN KIRIGIN OSB

VIJESTI

Početak ekumenskog sabora. Uz najveće svečanosti otvoren je 11. listopada drugi vaitkanski ekumenski sabor. U govoru što ga je tom prigodom držao Sv. Otac spomenuo je trostruko područje rada sabora: vjera (fides), bogoštovlje (Dei cultus), kršćanski život (christianae vitae usus). Sv. Otac je rekao da sabor ima pastoralnu svrhu. Na ovom saboru Crkva želi više pokazati blagost i milosrđe nego strogost. On se nada da će sabor biti veliki doprinos trostrukom jedinstvu: unutarnjem jedinstvu katolika, jedinstvu kršćana i jedinstvu svih ljudi. Na sabor je pozvano 2.850 saborskih otaca iz 130 država. Od tog broja su 85 kardinali, 8 patrijarhe, 539 nadbiskupi, 2131 biskupi, 12 opati, 14 slobodni prelati i 67 generali redova. Otaca istočnog obreda ima 130. Od ukupnog broja ima iz Evrope 40,1%, iz Srednje i Južne Amerike 19,6%, iz Sjeverne Amerike 14,2%, iz Azije 13,2%, iz Afrike 10%, iz Oceanije 2.6%. Najveći broj je Talijana (523), zatim iz USA (280) i Francuza (266). Saborski' oci predstavljaju 546 milijona katolika, među kojima je 44% Evropljana. Svečanom otvoru sabora prisustvovali su predstavnici državna koje održavaju veze sa Sv. Stolicom a rad sabora kao promatrači pratit će predstavnici 18 drugih kršćanskih Crkava. Među njima su ekumensko vijeće Crkava, anglikanska Crkva, luteranski svjetski savez, njemačka evangelička Crkva, egipatska koptska Crkva, sirska

7. Vjerojatno o. Kirigin nije znao, tko je napisao članak, koji ga je toliko uzbudio. Ali to su znali moji svećenici (barem većina), i mnoge druge osobe. A i o. Kirigin je znao barem tko je odgovoran za taj nepotpisani članak. Stoga mislim, da traži pravednost, da mi bude dozvoljeno obraniti se ondje, gdje sam bio optužen.

Zahvaljujući Vam, poštovani oče uredniče, na ustupljenom prostoru ostajem

odani u Kristu

Dr FRANE FRANIĆ
biskup splitski i urednik Sl. vj.
biskupije splitske i makarske

Split, dne 25. IX 1962.

PRIMJEDBA

Molim čitatelje »Službe Božje« da još jedanput pročitaju 2. polovinu str. 244. i 1. polovinu str. 245. br. 5. Ako je tu i jedna riječ koja se može uzeti da je njom, izravno ili neizravno, optužen preuzv. g. splitski biskup Dr Frane Franić, neka se, molim, uzme kao da nije napisana. A što se tiče Maritainovih, da su i još glasovitiji, zaista nije na mjestu (dakle je de-plasirana) njihova teza, barem kako je došla do nas: »Auktori dakle ove knjižice vide u današnjem liturgijskom pokretu napast jednog kršćanstva bez nutarnjeg života, kršćanstva, koje se zanima za sve, osim za Boga i za dušu«.

o. MARTIN KIRIGIN OSB

VIJESTI

Početak ekumenskog sabora. Uz najveće svečanosti otvoren je 11. listopada drugi vaitkanski ekumenski sabor. U govoru što ga je tom prigodom držao Sv. Otac spomenuo je trostruko područje rada sabora: vjera (fides), bogoštovlje (Dei cultus), kršćanski život (christianae vitae usus). Sv. Otac je rekao da sabor ima pastoralnu svrhu. Na ovom saboru Crkva želi više pokazati blagost i milosrđe nego strogost. On se nada da će sabor biti veliki doprinos trostrukom jedinstvu: unutarnjem jedinstvu katolika, jedinstvu kršćana i jedinstvu svih ljudi. Na sabor je pozvano 2.850 saborskih otaca iz 130 država. Od tog broja su 85 kardinali, 8 patrijarhe, 539 nadbiskupi, 2131 biskupi, 12 opati, 14 slobodni prelati i 67 generali redova. Otaca istočnog obreda ima 130. Od ukupnog broja ima iz Evrope 40,1%, iz Srednje i Južne Amerike 19,6%, iz Sjeverne Amerike 14,2%, iz Azije 13,2%, iz Afrike 10%, iz Oceanije 2.6%. Najveći broj je Talijana (523), zatim iz USA (280) i Francuza (266). Saborski oci predstavljaju 546 milijona katolika, među kojima je 44% Evropljana. Svečanom otvoru sabora prisustvovali su predstavnici državna koje održavaju veze sa Sv. Stolicom a rad sabora kao promatrači pratit će predstavnici 18 drugih kršćanskih Crkava. Među njima su ekumensko vijeće Crkava, anglikanska Crkva, luteranski svjetski savez, njemačka evangelička Crkva, egipatska koptska Crkva, sirska

jakobinska Crkva, ruska pravoslavna Crkva. Poglavari gotovo svih religija pozvali su svoje vjernike na molitvu za sabor. Osam dana prije početka sabora hodočastio je Sv. Otac u Loret i na grob sv. Franje u Asiz (The Tablet 1962, 943; Schweizerische Kirchenzeitung 1962, 37, 427; Herder-Korrespondenz 1962, 12, 544-545).

Enciklika o pokori. Prigodom ekumenskog sabora pozvao je Sv. Otac vjernike na pokoru enciklikom »Paenitentiam agere« od 1. VII o. g. Tu on ističe da će Krist koji je svojim vjernicima blizu u sve dane do svršetka svijeta biti na osobit način blizu u dane svetog sabora. Stoga moraju svi činiti nutarnju i vanjsku pokoru da mu priprave put pa se možemo nadati procvatu novog sretnog razdoblja kršćanske povijesti (AAS 1962, 9, 481—491).

Poticaj redovnicama. Slijedećeg dana, 2. srpnja, upravio je Sv. Otac redovnicama cijelog svijeta pismo u kojem ih potiče da u doba koncila pobožnije mole, krepósnije žive i revnije vrše djela apostolata. On je u tom pismu naglasio da bogoštovlje i molitva imaju prednost pred bilo kojim drugim oblikom apostolata (AAS 1962, 9, 508—517).

Sastanak ILO-a. Deveti sastanak Interdijecezanskog liturgijskog odbora održan je u Banjoj Luci 28. i 29. kolovoza pod presjedanjem preuzv. A. Pichlera. Raspravljalo se na osnovu izvještaja tajnika i urednika »Službe Božje« te izvještajima o uspjesima i poteškoćama liturgijske obnove u pojedinim dijecezama. Izvještaje su dostavili: Banja Luka, Bar, Dubrovnik, Hvar, Kotor, Krk, Ljubljana, Maribor, Sarajevo, Šibenik, Zadar, Zagreb. U vezi s liturgijsko-homiletskim tečajem, koji će se održati 19—21. veljače 1963. u Zagrebu, održana su dva predavanja iz tog područja: Temeljna načela kerigmatike (dr Pogačnik) i Teologija propovijedanja (dr Šagi). Ovaj tečaj će se odvijati u suradnji sa zagrebačkim Bogoslovskim fakultetom. Brigu oko priprave tečaja imat će DLO Zagreb. Izvršni odbor ILO-a imat će svoju sjednicu 18. II 1963. U članstvo ILO-a kooptirani su M. Meštrović kao referent za liturgijski jezik, A. Miličić kao urednik časopisa »Molite, braćo« i D. Žnidaršić kao pomoćnik tajnika ILO-a.

Reforma misnih obreda. Francuski biskupi su odlučili da se na saboru zauzmu za temeljitu reformu misnih obreda. Ti bi obredi morali potpuno odgovarati shvaćanjima današnjeg vremena. Zastarjele oblike treba izmijeniti novim, bližim i shvatljivim (St. Pöltner Kirchenzeitung 1962, 30, 2).

Misa prvog petka. Kao prigodna Misa na čast presv. Srca unaprijed se ne uzima Misa blagdana nego posebni obrazac koji je određen da se umetne među prigodne Mise u petak (Klerusblatt 1962, 44, 275).

Rujanske kvatre. Budući da prema Kodeksu rubrika nije više prva nedjelja ona koja je najbliža prvom u mjesecu nego ona koja dolazi poslije prvog, razjasnio je SZO da se rujanske kvatre imaju održavati kao i do sada kroz treću sedmicu, ali računajući po novom načinu. Do sada su dakle mogle doći između 15. i 24. a unaprijed između 18. i 27. rujna (Paroisse et Liturgie 1962, 3, 295).

Proširen mozarapski obred. Sv. Stolica je proširila i na novu opatiju sv. Križa kod Madrida upotrebu mozarapskog obreda koji se do sada smio upotrebljavati samo u toledskoj nadbiskupiji (The Tablet 1962, 29. IX, 917).

Položaj krstionice. Da bi se istaknulo značenje krštenja u životu vjernika i obnovilo živo sudjelovanje kod podijeljivanja tog sakramenta, u zadnje vrijeme se sve više nastoji da se izgrađuju krstionice ispred vjernika u blizini glavnog oltara. Mnogi stručnjaci i članovi liturgijske komisije koncila pridružuju se tom mišljenju te iznose za to nekoliko razloga: 1. Zajednica vjernika može tako potpunije doživjeti obnovu krsnog zavjeta u Uskrsnoj noći. 2. Prikladnije je da se obred blagoslova krsne vode vrši u krstionici nego u pomičnoj posudi. 3. Krštenje u Uskrsnoj noći vrši se pred oltarom; naravno je onda da tu bude i preko godine. 4. Ako se krštenje vrši na mjestu koje je vidljivo cijeloj zajednici, onda je mnogo lakše taj čin pratiti i u njemu sudjelovati (Schweizerische Kirchenzeitung 1962, 28, 348—350).

Četvrti francuski liturgijski kongres. Francusko pastoralno-liturgijsko središte (CPL), koje je osnovano 1943. g., organiziralo je do sada tri kongresa (1945, 1947. i 1957). Ovog ljeta održan je vrlo uspjeli četvrti kongres u Angersu o temi: »Liturgija i duhovni život«. Sudjelovalo je preko 3.500 osoba, ali što je još važnije već dugo vremena prije bila je tema ovog kongresa po svoj Francuskoj predmet rasprava na sastancima i rekolekcijama po župama, sjemeništima i samostanima. Na temelju tih zaključaka izrađena su predavanja i o njima se raspravljalo na ovom kongresu (Inform. cath. intern. 1962, 173-4, 11—12).

Interkonfesionalno biblijsko nastojanje. Na sastanku katoličkih i protestantskih bibličara u Münsteru donesen je zaključak o zajedničkom radu i nastojanju na poznavanju i širenju Sv. Pisma Novog Zavjeta (St. Pöltner Kirchenzeitung 1962, 37, 2).

Crkva pomirenja. Uz protestantski samostan Taizé (Francuska) izgradile su ekipe mladih Nijemaca tzv. »crkvu pomirenja«. Njihov je naum da ta crkva postane žarište molitve za sjedinjenje kršćana. Kod posvete su bili prisutni mnogi delegati protestantskih i pravoslavnih Crkava (Inform. cath. intern. 1962, 173-4, 2).

Interkonfesionalni sastanak. U benediktinskoj opatiji Niederaltaich (Njemačka), gdje se nalazi središte katoličkog pokreta za jedinstvo kršćana (Una sancta), održan je od 31. srpnja do 4. kolovoza interkonfesionalni sastanak koji je raspravljao o temi »Jedinstvo Crkve u očima katolika, pravoslavnih i protestanata« (Inform. cath. intern. 1962, 173-4, 2).

Odnosi među Crkvama. Na zasjedanju centralnog komiteta Ekumenskog vijeća Crkava u Parizu od 7. do 11. kolovoza tajnik Visser t'Hooft govorio je o razgovorima drugih kršćanskih Crkava s katoličkom Crkvom: »Došao je čas da se prijeđe od razgovora među pojedincima različitih religija na razgovore među Crkvama... Crkve koje nose Kristovo ime, bez da omalovažuju međusobne razlike, moraju nastojati da ostvare međusobne žive razgovore koji se temelje na Božjoj istini i Božjoj volji«. Kao osnovicu tih razgovora stavlja on riječi sv. Pavla: »Neka nitko ne gleda ono što je njegovo nego ono što je drugih« (Fil. 2, 4). U smislu tih riječi trebale bi sve kršćanske zajednice umrijeti svemu što u njima nije Kristovo, za Krista i u Kristu. Isti tajnik V. t'Hooft pozvao je sve članice Ekumenskog vijeća Crkava na molitvu za sabor i zamolio ih da ne učine ništa što bi moglo ometati njegov rad (Choisir 1962, 35, 4—5).

Evangelički pastor — katolički svećenik. U Hannoveru je pred tri godine prešao na katoličku vjeru pastor Eckehart Breiding. On je u katedrali u Mainzu 29. lipnja o. g. bio ređen za svećenika. Sv. Otac ga je dispensirao od zakona celibata kao što je već prije Pio XII učinio u dva slična slučaja g. 1951. i 1953. (Schweizerische Kirchenzeitung 1963, 32, 385).

Škola sestara sv. Josipa. Švedska kraljica Lujza sudjelovala je zajedno sa svojom djecom na proslavi 100-godišnjice osnutka katoličke škole sestara sv. Josipa. Kraljica i njezine kćeri završile su nauke u toj školi (Römische Warte 1962, 23, 179).

Posveta biskupa u Stockholmu. Oko 97% građana Švedske pripadaju protestantskoj državnoj Crkvi. Vjerski život je vrlo blijed. U glavnom gradu samo 1% ljudi je povezano s Crkvom, u drugim područjima oko 5%. Katolika ima 28.000, a od toga su 21.000 stranci. Prije reformacije bio je vjerski život vrlo bujan, no tek g. 1952. zajamčena je katolicima sloboda bogoslužja. Danas biskupija Stockholm obuhvata čitavu Švedsku. Novi biskup Dr John Taylor OMI bio je 21. rujna posvećen u gradskoj vijećnici u prisutnosti oko 20.000 katolika i protestanata. Katedrala sv. Erika može primiti vrlo mali broj vjernika. Posvetu je obavio apostolski delegat Skandinavije, a sudjelovali su biskup iz Osla i pomoćni biskup iz New Yorka F. Sheen. Radio i televizija su prenosili obred. To je bilo prvo posvećenje biskupa u Švedskoj nakon reformacije (The Tablet 1962, 29. IX, 917; St. Pöltner Kirchenzeitung 1962, 39, 14).

Odluka švedskog pastora. Velegradski župnik i član stolnog kaptola švedske državne Crkve pastor Rolf Lyshoei već pred tri godine odrekao se crkvene službe u znak protesta zbog puštanja žena u službu pastora. Nedavno je odlučio da prijeđe u katoličku Crkvu (St. Pöltner Kirschenzeitung 1962, 37, 2).

Kršćani i muslimani. Iman Ahmedove mošeje u Pechawaru (Pakistan) zamolio je jednog anglikanskog pastora i katoličkog svećenika da razjasne njegovim vjernicima nekoliko pitanja kršćanske nauke. Vrlo velikom mnoštvu sakupljenih muslimana govorili su oni o presv. Trojstvu, o grijehu i oproštenju (Münchener kath. Kirchenzeitung 1962, 24, 493).

Katolici i evangelici. Prigodom sastanka evangeličke omladine u Regensburgu 16. i 17. lipnja na jednoj zajedničkoj priredbi sudjelovalo je oko 6.000 katoličkih i evangeličkih mladića i djevojaka (Münchener kath. Kirchenzeitung 1962, 25, 513).

1000-godišnjica Athosa. Slijedeće godine slavi se 1000-godišnjica monaške kolonije na gori Athosu u Grčkoj. U proslavi će sudjelovati sve pravoslavne a i mnoge druge kršćanske Crkve (St. Pöltner Kirchenzeitung 1962, 37, 2).

Izjava moskovskog patrijarha. Moskovski patrijarh Aleksije govoreći o misiji Crkve u naše doba rekao je: »Oslanjajući se na iskustvo mnogih stoljeća Crkva može kazati: ako mi svi unesemo u život današnjega svijeta zdrave misli, čiste osjećaje, pravedne želje i dobra djela, učinili smo sve što je potrebno za učvršćenje mira među ljudima« (Choisir 1962, 35, 14).

Katolički dan u Hannoveru. Od 22. do 26. kolovoza održan je u Hannoveru 79. njemački katolički dan na kojem je sudjelovalo preko 50 biskupa i oko 250.000 vjernika. Tom prigodom su evangelici pokazali katolicima posebnu pažnju. Pisali su o tom u svojim novinama i brinuli su se za smještaj gostiju. Premda je grad u velikoj većini protestantski i nije sjedište katoličkog biskupa, gradska uprava se poduzela da će za ovu prigodu obnoviti glavnu župsku crkvu sv. Klementa. Osim središnjeg bogoslužja u nedjelju održano je i u subotu navečer noćno bogoslužje na donjosaksonskom stadionu koje je nazvano »Vigilija ekumenskog sabora«. Ovo je prvi katolički dan u Njemačkoj na kojem se održao sastanak vodećih predstavnika katoličke i evangeličke Crkve. Među katoličkim predstavnicima bili su kardinal Bea, nuncij Bafile, nadbiskup Jaeger (Padeborn) i mjesni ordinarij Jansens (Hildesheim), a među evangeličkim biskupi Lilje (Hannover) i Erdmann (Braunschweig) te predsjednik sinode Boyken. Tom prigodom rekao je kardinal Bea o odnosima među pojedinim kršćanskim Crkvama: »Nužno je da se međusobno poznajemo, cijenimo i ljubimo!« (Glaube und Leben 1962, 35, 621—630; Der Feuerreiter 1962, 18, 2—7).

Kardinal Bea kod nadbiskupa Ramseya. U palači Lambeht, sjedištu vrhovne uprave anglikanske Crkve, primio je nadbiskup dr Ramsey kardinala Beu. Već je prošlo 400 godina da nijedan kardinal nije ušao u Lambeth. Ovaj prijem bio je neposredno iza povratka Dra Ramseya iz Moskve gdje se on sastao s vodećim ličnostima ruske pravoslavne Crkve (Der Feuerreiter 1962, 17, 46).

Šintoistički nadsvećenik kod pape. U svoj ljetnoj rezidenciji primio je Sv. Otac predstavnika službene japanske religije — šintoizma — nadsvećenika Shizuko Mazubara zajedno s članovima njegove obitelji. On je Sv. Ocu izručio pozdrave podloženog mu svećenstva. To je prvi put da papa službeno prima posjet predstavnika šintoizma (Der Feurreiter 1962, 17, 46).

Benediktinci u Danskoj. Američki benediktinci iz opatije Conception (Missouri) osnovat će novi samostan u Danskoj. Tamo je prije reformacije bilo 37 benediktinskih opatija a sad ima samo jedan samostan ženskog ogranka benediktinskog reda (Schweizerische Kirchenzeitung 1962, 32, 385).

Umrla Terezija Neumann. U Konnesreuthu, uz njemačko-češku granicu, umrla je 18. rujna u dobi od 64 godine po svem svijetu poznata Terezija Neumann koja je kroz 35 godina na tijelu nosila znakove Kristovih rana. Od g. 1927. nije nikada uzimala nikakvu hranu ni piće osim svagdanje sv. Pričesti. Tu su činjenicu potvrdile mnoge komisije koje su je katkada promatrale po više dana. Limburški biskup A. Kilian koji je u sve to sumnjao jedamput ju je posjetio. Iz njezine sobe izašao je plačući od ganuća. On je opisao svoj tadanji doživljaj i u omotu predao regensburškom biskupu za slučaj ako se kad povede crkveni proces o njezinu životu (Der Sonntag 1962, 39, 5; Kurier 1962, 20, IX, 16).